

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nagytanács)

2020. november 10.*

„Tagállami kötelezettségzegés – Környezet – 2008/50/EK irányelv – A környezeti levegő minősége – A 13. cikk (1) bekezdése és a XI. melléklet – A PM₁₀ mikrorészecskékre vonatkozó határtértékeknek egyes olasz zónákban és agglomerációkban történő rendszeres és tartós túllépése – A 23. cikk (1) bekezdése – XV. melléklet – A túllépés »lehető legrövidebb« időtartama – Megfelelő intézkedések”

A C-644/18. sz. ügyben,

az EUMSZ 258. cikk alapján kötelezettségzegés megállapítása iránt 2018. október 13-án

az **Európai Bizottság** (képviselik kezdetben: G. Gattinara és K. Petersen, később: G. Gattinara és E. Manhaeve, meghatalmazotti minőségben)

felperesnek

az **Olasz Köztársaság** (képviseli: G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítői: F. De Luca és P. Gentili avvocati dello Stato)

alperes

ellen benyújtott keresete tárgyában,

A BÍRÓSÁG (nagytanács),

tagjai: K. Lenaerts elnök, R. Silva de Lapuerta elnökhelyettes, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, A. Prechal, N. Piçarra, A. Kumin (előadó) tanácselnökök, Juhász E., M. Safjan, D. Šváby, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos és P. G. Xuereb bírák,

főtanácsnok: M. Szpunar,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

tekintettel a főtanácsnok meghallgatását követően hozott határozatra, miszerint az ügy elbírálására a főtanácsnok indítványa nélkül kerül sor,

meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: olasz.

Ítéletet

- 1 Keresetével az Európai Bizottság annak megállapítását kéri a Bíróságtól, hogy az Olasz Köztársaság:
 - mivel rendszeresen és tartósan túllépte a PM₁₀ szálló por koncentrációi tekintetében alkalmazandó határértékeket (a továbbiakban: a PM₁₀-re vonatkozó határértékek), és azokat továbbra is túllépi
 - a napi határértékeket illetően
 - 2008-tól a következő zónákban: IT1212 (Sacco-völgy); IT1215 (Róma agglomeráció); IT1507 (korábbi IT1501 zóna, szanálási övezet – Nápoly és Caserta); IT0892 (Emilia-Romagna, Pianura Ovest [nyugati síkság]); IT0893 (Emilia-Romagna, Pianura Est [keleti síkság]); IT0306 (Milánó agglomeráció); IT0307 (Bergamo agglomeráció); IT0308 (Brescia agglomeráció); IT0309 (Lombardia, A magas beépítettségű sík terület); IT0310 (Lombardia, B magas beépítettségű sík terület); IT0312 (Lombardia, D völgy); IT0119 (Piemont sík terület); IT0120 (Piemont hegyvidék);
 - 2009-től a következő zónákban: IT0508 és IT0509 (korábbi IT0501 zóna, Velence-Treviso agglomeráció); IT0510 (korábbi IT0502 zóna, Padova agglomeráció); IT0511 (korábbi IT0503 zóna, Vicenza agglomeráció); IT0512 (korábbi IT0504 zóna, Verona agglomeráció); IT0513 és IT0514 (korábbi IT0505; A1 zóna – Veneto tartomány);
 - 2008-tól 2013-ig, majd újból 2015-től az IT0907 zónában (Prato-Pistoia zóna);
 - 2008-tól 2012-ig, majd újból 2014-től az IT0909 (Valdarno Pisano és Piana Lucchese) és az IT0118 (Torino agglomeráció) zónában;
 - 2008-tól 2009-ig, majd újból 2011-től az IT1008 Conca Ternana [Terni medence]) és az IT1508 (korábbi IT1504 zóna, beneventói parti hegyi övezet) zónában;
 - 2008-ban, majd újból 2011-től az IT1613 zónában (Puglia – ipari zóna);
 - 2008-tól 2012-ig, 2014-ben és 2016-tól az IT1911 zónában (Palermo agglomeráció); valamint
 - az éves határértékeket illetően az alábbi zónákban: IT1212 (Sacco-völgy) 2008-tól megszakítás nélkül legalább 2016-ig; IT0508 és IT0509 (korábbi IT0501 zóna, Velence-Treviso agglomeráció) 2009-ben, 2011-ben és 2015-ben; IT0511 (korábbi IT0503 zóna, Vicenza agglomeráció), 2011-ben, 2012-ben és 2015-ben; IT0306 (Milánó agglomeráció), IT0308 (Brescia agglomeráció), IT0309 (Lombardia, A magas beépítettségű sík terület) és IT0310 (Lombardia, B magas beépítettségű sík terület), 2008-tól 2013-ig és 2015-től; IT0118 (Torino agglomeráció) 2008-tól 2012-ig és 2015-től;

nem teljesítette a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról szóló, 2008. május 21-i 2008/50/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 2008. L 152., 1. o., helyesbítés: HL 2014. L 346., 62. o.) 13. cikkének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit,

és

- mivel az Olasz Köztársaság 2010. június 11-től kezdődően nem fogadta el a megfelelő intézkedéseket annak biztosításához, hogy a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket e zónák mindegyikében tiszteletben tartásuk, nem teljesítette a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének önmagában, illetve ezen irányelv XV. mellékletének A. szakaszával összefüggésben értelmezett

rendelkezéséből eredő kötelezettségeit, különösen az említett irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdése szerinti, annak biztosítására irányuló kötelezettséget, hogy a határértékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen.

Jogi háttér

A 96/62/EK irányelv

- 2 A környezeti levegő minőségének vizsgálatáról és ellenőrzéséről szóló, 1996. szeptember 27-i 96/62/EK tanácsi irányelv (HL 1996. L 296., 55. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 4. kötet, 95. o.) 8. cikke, amelynek címe „Intézkedések a határértékeket átlépő övezetekben”, (1), (3) és (4) bekezdésében az alábbiakat mondta ki:

„(1) A tagállamoknak [helyesen: a tagállamok] összeállítanak egy listát azon övezetokről és agglomerációkról, amelyekben egy vagy több szennyező anyag szintje magasabb, mint a határérték és a tűrészatar összege.

[...]

(3) Az (1) bekezdésben említett övezetekben és agglomerációkban a tagállamoknak intézkedéseket kell tenniük annak biztosítására, hogy a határérték elérését szolgáló tervet vagy programot az előirt határidőn belül kidolgozzák vagy végrehajtják [helyesen: végrehajtsák].

Az említett tervnek vagy programnak, amelyet a nyilvánosság számára hozzáférhetővé kell tenni, legalább a IV. mellékletben felsorolt információkat tartalmaznia kell.

(4) Az (1) bekezdésben említett azon övezetekben és agglomerációkban, amelyekben egynél több szennyező anyag szintje magasabb, mint a határérték, a tagállamoknak gondoskodniuk kell egy, az érintett valamennyi szennyező anyagot felölelő integrált tervről.”

Az 1999/30/EK irányelv

- 3 A környezeti levegőben lévő kén-dioxidra, nitrogén-dioxidra és nitrogén-oxidokra, valamint porra és ólomra vonatkozó határértékekről szóló, 1999. április 22-i 1999/30/EK tanácsi irányelv (HL 1999. L 163., 41. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 5. kötet, 164. o.) „Por” című 5. cikke (1) bekezdésében így rendelkezett:

„A tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a környezeti levegőben lévő PM₁₀ koncentráció, amelyet a 7. cikkel összhangban értékelték, az abban meghatározott időponttól kezdve ne haladja meg a III. melléklet I. szakaszában megállapított határértéket.

[...]”

- 4 A PM₁₀-et illetően ezen irányelv III. melléklete pontosította, hogy e határértékeket 2005. január 1-jéig el kell érni.

A 2008/50 irányelv

- 5 A 2008/50 irányelv, amely 2008. június 11-én lépett hatályba, a környezetilevegő-minőség vizsgálatára és kezelésére vonatkozó, már létező öt jogalkotási aktus, köztük az 96/62 irányelv és az 1999/30 irányelv helyébe lépett, amelyeket 2010. június 11-ével helyeztek hatályon kívül, amint az a 2008/50 irányelv 31. cikkéből kitűnik.
- 6 A 2008/50 irányelv (17) és (18) preambulumbekzdése a következőket mondja ki:
- „(17) A forrásnál történő kibocsátáscsökkentésre irányuló szükséges [európai uniós] intézkedéseket, elsősorban az ipari kibocsátásról szóló [uniós] jogszabályok hatékonyságának javítására, a nehézgépjárművekbe szerelt motorok kipufogógáz-kibocsátásának korlátozására, a tagállamoknak az alapvető szennyezőanyagok kibocsátására, valamint a benzinüzemű gépkocsik töltőállomáson való üzemanyag-feltöltésével kapcsolatos kibocsátására engedélyezett nemzeti határértékek további csökkentésére, valamint az üzemanyagok, többek között a tengeri hajózásban használatos üzemanyagok kéntartalmának csökkentésére irányuló intézkedéseket az összes érintett intézménynek kiemelten kell kezelnie, és alaposan meg kell vizsgálnia.
- (18) Levegőminőségi terveket kell kidolgozni az olyan zónákra és agglomerációkra vonatkozóan, amelyekben a környezeti levegőben lévő szennyező anyagok koncentrációja túllépi a vonatkozó levegőminőségi célértékeket vagy határértékeket, továbbá adott esetben az ideiglenes túrértékeket. A légszennyező anyagokat számos különböző forrás és tevékenység bocsátja ki. A különböző szakpolitikák közötti koherencia biztosítása érdekében az ilyen levegőminőségi terveknek, amennyiben megvalósítható, összhangban kell lenniük a nagy tüzelőberendezésekből származó egyes szennyező anyagok levegőbe történő kibocsátásának korlátozásáról szóló, 2001. október 23-i 2001/80/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [HL 2001. L 309., 1. o., magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 299. o.], az egyes légköri szennyezők nemzeti kibocsátási határértékeiről szóló, 2001. október 23-i 2001/81/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv HL 2001. L 309., 22. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 320. o.] és a környezeti zaj értékeléséről és kezeléséről szóló, 2002. június 25-i 2002/49/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [HL 2002. L 189., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 7. kötet, 101. o.] alapján készült tervekkel és programokkal, és azokba be kell épülniük. Ezenkívül az ipari tevékenységeknek a környezetszennyezés integrált megelőzéséről és csökkentéséről szóló, 2008. január 15-i 2008/1/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv [HL 2008. L 24., 8. o.] értelmében történő engedélyezésekor teljes mértékben figyelembe kell venni az ezen irányelvben meghatározott, a környezeti levegő minőségére vonatkozó célkitűzéseket”.
- 7 A 2008/50 irányelv „Tárgy” című 1. cikke az 1–3. pontjában kimondja:
- „Ezen irányelv olyan intézkedéseket állapít meg, amelyek célja a következő:
1. a környezeti levegő minőségére vonatkozó célkitűzések meghatározása és létrehozása az emberi egészségre, valamint a környezet egészére gyakorolt káros hatások elkerülése, megelőzése vagy csökkentése érdekében;
 2. a környezeti levegő minőségének vizsgálata a tagállamokban közös módszerek és kritériumok alapján;
 3. a környezeti levegő minőségére vonatkozó információk szerzése a levegőszennyezés és a káros hatások elleni küzdelem érdekében, továbbá a hosszú távú tendenciák, valamint a nemzeti és a [uniós] intézkedések alapján elért eredmények figyelemmel kísérése céljából.”

- 8 Ezen irányelv „Fogalom meghatározások” című 2. cikkének 5., 7–9. és 16–18. pontjában a következőket írja elő:

„Ezen irányelv alkalmazásában:

[...]

„5. »határérték«: az emberi egészségre és/vagy a környezet egészére gyakorolt káros hatások elkerülése, megelőzése vagy csökkentése céljából tudományos ismeretek alapján meghatározott szint, amelyet adott időtartamon belül kell elérni, elérése után pedig nem szabad túllépni;

[...]

7. »tűréshatár«: a határérték azon százaléka, amellyel a határérték túlléphető az ezen irányelvben meghatározott feltételek teljesülése esetén;

8. »levegőminőségi tervek«: olyan tervek, amelyek a határértékek vagy célértékek elérése érdekében intézkedéseket határoznak meg;

9. »célérték«: az emberi egészségre és a környezet egészére gyakorolt káros hatások elkerülése, megelőzése vagy csökkentése céljából meghatározott szint, amelyet – amennyiben lehetséges – adott időtartam alatt kell elérni;

[...]

16. »zóna«: a levegőminőség vizsgálatának és kezelésének céljából valamely tagállam területének a tagállam által behatárolt része;

17. »agglomeráció«: olyan városias zóna, ahol a népesség száma meghaladja a 250 000 lakost, vagy ahol a népesség száma 250 000 lakos vagy annál kevesebb, de a tagállamok által meghatározandó, adott négyzetkilométerenkénti népsűrűséggel rendelkezik;

18. »PM₁₀«: szálló por azon része, mely 50%-os határfokkal átmegy a PM₁₀ mintavételének és mérésének referenciamódszerére az EN 12 341 szabványban meghatározott 10 µm aerodinamikai átmérőjű méreletszelektív szűrőn;

[...]”

- 9 Az említett irányelvnek „Az emberi egészség védelme érdekében meghatározott határértékek és riasztási küszöbértékek” című 13. cikkének (1) bekezdése így rendelkezik:

„A tagállamok biztosítják, hogy zónáikban és agglomerációikban a környezeti levegőben lévő kén-dioxid, PM₁₀, ólom és szén-monoxid szintje nem lép túl [helyesen: ne lépje túl] a XI. mellékletben meghatározott határértékeket.

[...]

Ezen követelmény betartását a III. mellékletnek megfelelően kell vizsgálni.

A XI. mellékletben meghatározott tűréshatár a 22. cikk (3) bekezdésével és a 23. cikk (1) bekezdésével összhangban alkalmazandó.”

- 10 A 2008/50 irányelv „Természetes forrásokból származó hozzájárulások” című 20. cikke az (1) és (2) bekezdésében így rendelkezik:

„(1) A tagállamok egy adott évre vonatkozóan továbbítják a Bizottságnak azon zónák és agglomerációk listáit, ahol az egy adott szennyező anyagra vonatkozó határértékek túllépése természetes forrásokból származó hozzájárulásoknak tulajdonítható. A tagállamok biztosítják a koncentrációra és a forrásokra vonatkozó információkat, valamint az arra vonatkozó bizonyítékot, hogy a túllépések természetes forrásoknak tulajdoníthatók.

(2) Amennyiben a Bizottságot az (1) bekezdésnek megfelelően tájékoztatták egy természetes forrásnak tulajdonítható túllépésről, ezt a túllépést nem kell az ezen irányelv szerinti túllépésnek tekinteni.”

- 11 Ezen irányelvnek „A közutak téli homokszórásának és sózásának tulajdonítható túllépések” című 21. cikke (1)–(4) bekezdésével összhangban a tagállamok kijelölhetik azokat a zónákat vagy agglomerációkat, ahol a környezeti levegő a közutak téli homokszórását vagy sózását követő felkeveredés miatt túllépi a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket. A tagállamok benyújtják a szükséges bizonyítékokat annak igazolására, hogy minden túllépés a szálló por ilyen fajta felkeveredésének tulajdonítható, és hogy észszerű intézkedések meghozatalára került sor a koncentráció csökkentése céljából. Az említett irányelv 20. cikkének sérelme nélkül a tagállamoknak kizárólag akkor kell kidolgozniuk az ugyanezen irányelv 23. cikkében meghatározott levegőminőségi terveket, amennyiben a túllépések a közutak téli homokszórásától vagy sózásától eltérő PM₁₀-forrásoknak tulajdoníthatók.
- 12 Ugyanezen irányelvnek „A határidők betartásának elhalasztása [helyesen: A határidők meghosszabbítása] és bizonyos határértékek alkalmazásának kötelezettsége alóli mentesség” című 22. cikke az alábbiakat írja elő:

„(1) Amennyiben egy adott zónában vagy agglomerációban a nitrogén-dioxidra vagy a benzolra vonatkozó határértékeknek való megfelelés nem teljesíthető a XI. mellékletben meghatározott határidőig, a tagállam ezen határidőket legfeljebb öt évvel meghosszabbíthatja az adott zóna vagy agglomeráció tekintetében, feltéve, hogy azon zóna vagy agglomeráció vonatkozásában, amelyre a halasztás [helyesen: hosszabbítás] vonatkozik, a 23. cikknek megfelelően a levegőminőségi terv készül [helyesen: a 23. cikknek megfelelő levegőminőségi terv készül]; a levegőminőséggel kapcsolatos ezen tervet a XV. melléklet B. szakaszában felsorolt, az érintett szennyező anyagokkal kapcsolatos információkkal kell kiegészíteni, valamint a tervnek be kell mutatnia, hogy milyen módon valósítja meg a határértékek betartását az új határidő előtt.

(2) Amennyiben egy adott zónában vagy agglomerációban a PM₁₀ vonatkozásában a XI. mellékletben meghatározott határértékeket a helyszínre jellemző terjedési jellegzetességek, a kedvezőtlen időjárási viszonyok vagy az országhatárokon áterjedő jelleg miatt nem lehet teljesíteni, a tagállamok 2011. június 11-ig mentesülnek ezen határértékek alkalmazásának kötelezettsége alól, feltéve, hogy teljesítik az (1) bekezdésben meghatározott feltételeket, és a tagállam igazolja, hogy nemzeti, regionális és helyi szinten minden szükséges intézkedést meghoztak a határidők betartása érdekében.

(3) Az (1) és (2) bekezdés alkalmazása esetén a tagállamok biztosítják, hogy az egyes szennyező anyagokra vonatkozó határértéket ne lépjék túl az érintett szennyező anyagokra vonatkozó, a XI. mellékletben meghatározott maximális tűrészathatárnál nagyobb értékkel.

(4) A tagállamok értesítik a Bizottságot arról, hogy véleményük szerint hol alkalmazandó az (1) és a (2) bekezdés, valamint továbbítják az (1) bekezdésben említett, a levegőminőségi tervet [helyesen: az (1) bekezdésben említett levegőminőségi tervet], beleértve a Bizottság számára annak megvizsgálásához szükséges, valamennyi vonatkozó információt is, hogy a megfelelő feltételeket teljesítették-e. A Bizottság a vizsgálatában figyelembe veszi a tagállamok által tett intézkedéseknek a tagállamokban a

környezeti levegő minőségére gyakorolt jelenlegi és jövőbeni becsült hatását, valamint a jelenlegi [uniós] közösségi intézkedések és a Bizottság által a későbbiekben javasolt, tervezett közösségi intézkedések környezeti levegő minőségére gyakorolt becsült hatását.

Amennyiben a Bizottság az értesítés kézhezvételétől számított kilenc hónapon belül nem emel kifogást, az (1) vagy a (2) bekezdés alkalmazásának megfelelő feltételeket teljesítettnek kell tekinteni.

A Bizottság – kifogások esetén – arra kötelezheti a tagállamokat, hogy azok új levegőminőségi terveket biztosítsanak, vagy a meglévőket igazítsák ki”.

- 13 A 2008/50 irányelvnek „A levegőminőségi tervek” című 23. cikke az (1) bekezdésében az alábbiakat írja elő:

„A XI. és XIV. mellékletben meghatározott határérték vagy célérték teljesítése céljából a tagállamok biztosítják az olyan zónákra és agglomerációkra vonatkozó levegőminőségi tervek kidolgozását, ahol a környezeti levegőben lévő szennyező anyagok szintje túllép bármilyen határértéket vagy célértéket, valamint az ezekhez kapcsolódó bármilyen megfelelő tűréshatárt.

Azon határértékek túllépésekor, amelyek esetében már lejárt a teljesítésre vonatkozó határidő, a levegőminőségi tervek megfelelő intézkedéseket állapítanak meg annak érdekében, hogy a túllépés időtartama a lehető legrövidebb ideig tartson [helyesen: a lehető legrövidebb legyen]. A levegőminőségi tervek ezenfelül magukba foglalhatnak érzékeny népességcsoportok – köztük a gyermekek – védelmére irányuló egyedi intézkedéseket is.

Ezen levegőminőségi terveknek tartalmazniuk kell legalább a XV. melléklet A. szakaszában felsorolt információkat, és tartalmazhatnak a 24. cikknek megfelelő intézkedéseket. Ezen tervekről a Bizottságot haladéktalanul, de legkésőbb két évvel azon év végét követően, amikor az első túllépést megfigyelték, tájékoztatni kell.

Amennyiben több szennyező anyag tekintetében kell levegőminőségi terveket készíteni vagy végrehajtani, a tagállamok adott esetben a levegő minőségével kapcsolatos olyan integrált terveket készítenek és hajtanak végre, amelyek valamennyi érintett szennyező anyagra kiterjednek.”

- 14 Ezen irányelv „Információtovábbítás és jelentéstétel” című 27. cikke így rendelkezik:

„(1) A tagállamok biztosítják, hogy a környezeti levegő minőségéről szóló információk a Bizottság rendelkezésére álljanak, a 28. cikk (2) bekezdésében említett végrehajtási intézkedések által meghatározott előírt határidőn belül.

(2) A határértékek és kritikus szintek betartásának, valamint a célértékek elérésének vizsgálata speciális céljából az ilyen információkat legkésőbb kilenc hónappal minden év végét követően a Bizottság rendelkezésére kell bocsátani, és ezeknek minden esetben magukban kell foglalniuk az alábbiakat:

[...]

- b) azon zónák és agglomerációk listája, amelyekben egy vagy több szennyező anyag szintje magasabb, mint a határértékek és adott esetben azoknak tűréshatárral növelt értéke, illetve magasabb, mint a célértékek vagy a kritikus szintek; valamint ezen zónákban és agglomerációkban:
- i. a megvizsgált szintek és – amennyiben lényeges – azon időpontok és időtartamok, amikor ezeket a szinteket megfigyelték;
 - ii. adott esetben a természeti források és a közutak téli homokszórását és sózását követő porfelkeveredés hozzájárulásának vizsgálata a vizsgált szintekhez, a 20. és 21. cikk alapján a Bizottságnak bejelentettek szerint.

(3) Az (1) és (2) bekezdést a 28. cikk (2) bekezdésében említett végrehajtási intézkedések hatálybalépését követő második naptári év elejétől kezdődően gyűjtött információkra kell alkalmazni.”

- 15 A 2008/50 irányelvnek „Az emberi egészség védelme érdekében meghatározott határértékek” című XI. melléklete szerint a PM₁₀-re vonatkozó napi határérték 50 µg/m³, amely egy naptári évben legfeljebb harmincöt-ször léphető túl, míg a túl nem léphető éves határérték 40 µg/m³.
- 16 Azon információk sorában, amelyeket a környezeti levegő minőségére vonatkozó terveknek ezen irányelv 23. cikke értelmében tartalmazniuk kell, az említett irányelv XV. mellékletének A. szakasza az alábbiakat jelöli meg:

„8. Az ezen irányelv hatálybalépését követően a szennyezés csökkentése érdekében elfogadott intézkedésekre vagy projektekre vonatkozó információk:

a projektben meghatározott valamennyi intézkedés felsorolása és leírása;

a végrehajtás menetrendje;

a levegőminőség tervezett javulásának és az ezen célkitűzések eléréséhez várhatóan szükséges idő becslése.”

A pert megelőző eljárás

- 17 A Bizottság, miután megvizsgálta a környezeti levegőben lévő PM₁₀ koncentrációjának az érintett zónákban 2008-tól 2012-ig terjedő időszakban való alakulására vonatkozóan az Olasz Köztársaság által benyújtott jelentéseket, 2014. július 11-én felszólító levelet intézett e tagállamhoz a 2008/50 irányelv 13. és 23. cikkének az e koncentrációk tekintetében alkalmazandó határértékeknek az ezen időszakban történő tartós túllépése folytán történő megsértése miatt (a továbbiakban: első felszólító levél).
- 18 Az olasz hatóságok az e felszólító levélre való válaszára nyitva álló határidő meghosszabbítását kérték – sikerrel –, és 2014. október 28-án megküldték válaszukat, amelyben nem vitatták a 2008/50 irányelv 13. cikkének megsértését. Ezzel szemben az ezen irányelv 23. cikkének állítólagos megsértésével kapcsolatban azt állították, hogy minden egyes érintett zóna vagy agglomeráció tekintetében értékelést kell végezni.
- 19 Tekintettel arra, hogy az első felszólító levél a Pó-síkság számos zónáját nem említette, és hogy a 2008/50 irányelv 27. cikke szerinti, a 2013-as és 2014-es évre vonatkozó jelentéseket megkésve küldték meg, hiszen Piemont, Szicília és Calabria ezen időszakra vonatkozó adatait csak 2016. február 4-én közölték, a Bizottság e további adatok kézhezvételét követően 2016. június 16-án kiegészítő felszólító levelet küldött, amelyben az ezen irányelv 13. cikkében előírt határértékek tartós és folyamatos megsértésére, valamint az említett irányelv 23. cikkének a megsértésére hivatkozott.
- 20 Az olasz hatóságok, miután az e kiegészítő felszólító levélre való válaszára nyitva álló határidő meghosszabbítását kérték – sikerrel –, 2016. szeptember 20-i válaszlevelükben nem vitatták a 2008/50 irányelv 13. cikkének megsértését. Ezen irányelv 23. cikkének állítólagos megsértésével kapcsolatban megismételték az első felszólító levélre adott válaszukban megfogalmazott érveket, ugyanakkor néhány naprakészé tett adatot is benyújtottak.
- 21 A Bizottság, tekintettel az olasz hatóságoknak a jelen ítélet 20. pontjában említett válaszára, 2017. április 28-án indokolással ellátott véleményt bocsátott ki, amelyben először arra hivatkozott, hogy a 2008 és 2015 közötti időszakban a véleményben felsorolt zónákban tartósan és folyamatosan megsértették a PM₁₀-re vonatkozó napi határértékeket, és e zónák némelyikében a PM₁₀-re vonatkozó éves határértéket, megsértve ezzel a 2008/50 irányelv 13. cikkének és XI. mellékletének egymással

összefüggésben értelmezett rendelkezéseit. Szicíliát illetően a Bizottság pontosította az indokolással ellátott véleményben, hogy e rendelkezések megsértése legalább 2014-ig fennállt, mivel 2015 tekintetében semmilyen adatot nem közöltek.

- 22 Másodszor a Bizottság megállapította, hogy az indokolással ellátott véleményben felsorolt zónák tekintetében az Olasz Köztársaság nem teljesítette a 2008/50 irányelv önmagában és az ugyanezen irányelv XV. mellékletével összefüggésben értelmezett 23. cikkében előírt kötelezettségeket.
- 23 Az Olasz Köztársaság az indokolással ellátott véleményre 2017. június 29-én válaszolt. 2017. szeptember 15-én kiegészítő információkat nyújtott a tartományok által módosított különböző levegőminőségi terveket, továbbá azon intézkedéseket illetően, amelyeket a környezeti levegőben lévő PM₁₀ koncentrációja szintjének csökkentése érdekében meghozni szándékoznak.
- 24 A Bizottság, mivel úgy ítélte meg, hogy az Olasz Köztársaság továbbra sem szüntette meg az uniós jog felrótt megsértését, úgy határozott, hogy 2018. október 13-án megindítja a jelen, kötelezettségszegés megállapítása iránti keresetet.
- 25 Az Olasz Köztársaság az Európai Unió Bírósága alapokmánya 16. cikkének harmadik bekezdése alapján kérte, hogy a Bíróság nagytanácsa járjon el.

A keresetről

A 2008/50 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének és XI. melléklete egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseinek rendszeres és tartós megsértésére alapított első kifogásról

A felek érvei

- 26 Első kifogásával a Bizottság előadja, hogy tekintettel a PM₁₀-re vonatkozó napi határérték 2008-tól legalább 2016-ig történt túllépésére, valamint a PM₁₀-re vonatkozó éves határértéknek a jelen ítélet 1. pontjában említett zónákban 2008 óta történő túllépésére, az Olasz Köztársaság rendszeresen és tartósan megsértette a 2008/50 irányelv – ugyanezen irányelv XI. mellékletével összefüggésben értelmezett – 13. cikkének (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit.
- 27 Előjáróban a Bizottság pontosítással szolgál a 2008/50 irányelv időbeli hatályát illetően, és ezen irányelv 13. cikkének egyes olasz zónákban és agglomerációkban 2008 óta történő megsértésére hivatkozik, noha ezen irányelv csak 2008. június 11-én lépett hatályba, és 33. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak 2010. június 11-ig kellett hatályba léptetniük azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek megfeleljenek.
- 28 Ezen intézmény a 2018. február 22-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet (C-336/16, EU:C:2018:94) 43. és 45. pontjára utalva emlékeztet arra, hogy a 2008/50 irányelv, (3) preambulumbekzdésével összhangban, öt uniós jogi aktus, köztük azon 1999/30 irányelv helyébe lépett, amely pontosította a levegő minőségére vonatkozó, 2005. január 1-jétől tiszteletben tartandó határértékeket. A Bíróság e tekintetben kiemelte többek között azt, hogy az 1999/30 irányelv 5. cikkének és III. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseit, amelyek a 2008/50 irányelv hatálybalépése előtti időszakokra vonatkoztak, fenntartották ezen irányelv 13. cikke (1) bekezdésének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezései, következésképpen az ezen utóbbi rendelkezések megsértésére alapított kifogás a 2005. január 1. és 2010. június 11. közötti időszak tekintetében ugyanacsak elfogadható.

- 29 A Bizottság azt állítja, hogy az Olasz Köztársaság számára semmi esetre sem biztosították a PM₁₀-re vonatkozó határértékek eléréséhez előírt határidőnek a 2008/50 irányelv 22. cikke alapján történő meghosszabbítását, amint arra az indokolással ellátott vélemény is figyelmeztetett. Következésképpen az Olasz Köztársaságnak e határértékek tekintetében bármiféle kivétel nélkül meg kellett volna felelnie ezen irányelv rendelkezéseinek.
- 30 Ezenfelül a Bizottság emlékeztet arra, hogy a Bíróság már megállapította, hogy az Olasz Köztársaság számos olaszországi zónában és agglomerációban nem teljesítette az annak biztosítására vonatkozó kötelezettségét, hogy a környezeti levegőben a PM₁₀-koncentráció ne lépje túl az 1999/30 irányelvben 2006 és 2007 tekintetében meghatározott napi és éves határértékeket (2012. december 19-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-68/11, EU:C:2012:815, 55–58. és 67. pont). A jelen kereset tehát a PM₁₀-re vonatkozó napi és éves határértékeknek 2008-tól a megfeleléshez az indokolással ellátott véleményben megjelölt határidő lejártáig, azaz 2017. június 28-ig történő folyamatos túllépésére vonatkozik.
- 31 A Bizottság végül a PM₁₀-re vonatkozó napi és éves határértékek túllépésének tartós jellegét az érintett zónák közel mindegyikében megerősítő, 2017-es évre vonatkozó adatok kézhezvételét követően rámutat, hogy az eljárás folyamán be fogja nyújtani az összes ilyen adatot, amint azok műszaki érvényesítése megtörtént, valamint azokat a kiegészítő információkat, amelyek 2017. június 28-ánál későbbi tényekhez kapcsolódnak, mivel „ugyanolyan jellegű” és „ugyanazt a magatartást megvalósító” tényekről van szó, mint az indokolással ellátott véleményben említettek. A Bizottság ugyanezzel kapcsolatban előadja, hogy benyújtotta a PM₁₀-koncentráció szintjére vonatkozó 2016-os adatokat is, amelyeket az olasz hatóságok csak 2017. szeptember 15-én, tehát az indokolással ellátott véleményben megjelölt határidő lejártát követően küldtek meg a számára.
- 32 A Bizottság emlékeztet arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából az következik, hogy a 2008/50 irányelv 13. cikke és XI. melléklete egymással összefüggésben értelmezett rendelkezései által a PM₁₀ tekintetében meghatározott határértékek túllépésének objektív megállapítása elegendő e rendelkezések megsértésének megállapításához.
- 33 A Bizottság szerint az Olasz Köztársaság által a 2008/50 irányelv 27. cikke alapján benyújtott éves jelentések vizsgálatából – amelyek összefoglalóit csatolta keresetleveléhez – megállapítható, hogy a vizsgált 27 földrajzi zóna mindegyikében megvalósul a PM₁₀-re vonatkozó napi és éves határértékek tartós túllépése. E határértékeket, bizonyos évek kivételével, sohasem tartották tiszteletben, és a kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset megindításának időpontjában fennálló túllépésük annak tartós jellegét tanúsítja.
- 34 Ebből az következik, hogy a PM₁₀-re vonatkozó napi és éves határértékeket rendszeresen és tartósan túllépték, hiszen a jogsértés a kötelezettségszegés megállapítása iránti kereset megindításakor a jelen ítélet 1. pontjában említett zónákban még mindig folyamatban volt.
- 35 Az Olasz Köztársaság vitatja a neki felrőtt kötelezettségszegést.
- 36 Az Olasz Köztársaság úgy véli először is, hogy egyszerűen abból, hogy valamely tagállamban a PM₁₀-re vonatkozó átlagos napi vagy éves határértékeket túllépték bizonyos számú éven keresztül, nem lehet a 2008/50 irányelv XI. mellékletével összefüggésben értelmezett 13. cikkének megsértésére következtetni. Előadja e tekintetben, hogy – a Bizottság állításaival ellentétben – a Bíróság által hasonló ügyekben kimondott elvek nem teszik lehetővé annak megállapítását, hogy automatikus összefüggés van a szennyezőanyag-koncentráció felső határértékeinek túllépése és az uniós jog megsértése között, mivel az említett irányelv célja annak biztosítása, hogy a káros tényezők expozíciós szintje fokozatosan az irányelv által előírt határértékek alá csökkenjen.
- 37 Az Olasz Köztársaság szerint nem állapítható meg tehát, hogy ezen irányelvet megsértették – továbbá, a jelen ügyben, hogy e tagállam elmulasztotta a PM₁₀-koncentrációknak a XI. mellékletben meghatározott felső határértékek alá történő csökkentésére vonatkozó kötelezettségét –, amennyiben a

káros összetevők koncentrációjára vonatkozó adatok naplójának vizsgálata a koncentráció szintjeinek fokozatos, állandó és jelentős csökkenését mutatja, lehetővé téve az uniós jogi rendelkezések által előírthoz közeli szint elérését.

- 38 A 2008/50 irányelv szövegét, rendszerét és céljait tekintetbe vevő helyes értelmezése alapján, amelyet megerősít a Bizottságnak az ezen irányelv mellékletében foglalt nyilatkozata, az Olasz Köztársaság álláspontja szerint a 2008/50 irányelv 13. cikkét mindig ugyanezen irányelv 23. cikke (1) bekezdésének első és második albekezdésével összefüggésben kell értelmezni, következésképpen a tagállamokat az említett irányelv 13. cikkében és XI. mellékletében előírt határértékek túllépése esetén terhelő egyetlen kötelezettség az, hogy olyan levegőminőségi terveket dolgozzanak ki, amelyek megfelelő intézkedéseket állapítanak meg annak érdekében, hogy ezen értékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen. Csak akkor merülhet fel tehát az EUMSZ 258. cikk szerinti, szankcióval sújtható jogsértés, ha a határértékek túllépésének esetén nem dolgoztak ki levegőminőségi terveket, ami a jelen esetben viszont nem így történt. Tehát csak a Bizottság által emelt második kifogás releváns a 2008/50 irányelv által meghatározott kötelezettségek esetleges megszegésének megállapításához.
- 39 Az Olasz Köztársaság szerint a levegő minőségének az előírt határértékekhez és célértékekhez való igazítása összetett folyamat, amelynek keretében a tagállami intézkedések nem lehetnek alkalmi jellegűek, és azoknak szükségszerűen hosszú távú terveket kell magukban foglalniuk. A szennyezési források diverzitására és kölcsönhatására tekintettel a nemzeti intézkedéseket ki kell egészíteniük az Unió hatáskörébe tartozó intézkedéseknek, különösen a nagy tüzelőberendezéseket és az ipari létesítményeket illetően. Az is szükséges végül, hogy az intézkedések ezen összessége ne akadályozza a gazdasági fejlődést, ellenben biztosítsa annak tartósságát.
- 40 Másodszor és másodlagosan az Olasz Köztársaság előadja, hogy a 2008/50 irányelv 13. cikkében előírt határértékek túllépése nem tudható be kizárólag az érintett tagállamnak. A légszennyezési források diverzitása folytán önmagában egyetlen tagállam azon lehetősége, hogy beavatkozzon e forrásokon, és hogy az egyes szennyezőanyagok, köztük a PM₁₀ szálló por koncentrációját a határértékek alá csökkentse, viszonylagosnak minősül. Ugyanis, a 2008/50 irányelv (18) preambulumbekkezdésében említett számos szennyezési forrás tekintetében az Unió, és nem a tagállamok rendelkeznek hatáskörrel a szennyezőanyag-kibocsátások szabályozására.
- 41 Tehát, jóllehet a Bíróság ítélezési gyakorlatából az következik, hogy az EUMSZ 258. cikkben említett eljárás annak az objektív megállapításán alapul, hogy a tagállam nem teljesítette kötelezettségeit, az Olasz Köztársaság szerint az is szükséges továbbá, hogy e kötelezettségszegés objektíven a nemzeti hatóságok magatartásának legyen tulajdonítható, és hogy az ne más, a tagállami hatásköröktől független okozati tényezőkből következzen. A Bizottság által indított keresetnek kizárólag akkor adható hely, ha ezen intézmény bizonyítja, hogy a jogsértés kizárólag az érintett tagállamnak tudható be, és az uniós jognak való megfelelés esetleges hiánya nem számos olyan tényező összességéből ered, amelyek közül csak bizonyos tényezők tartoznak e tagállam hatáskörébe.
- 42 Következésképpen a jelen ügyben a Bizottságnak azt kellett volna megállapítania egyrészt, hogy nem fejtenek ki hatást olyan külső természetes okozati tényezők, amelyeket a nemzeti hatóságok ne lennének képesek befolyásolni, lévén azok nem láthatók előre és elkerülhetetlenek, és, másrészt, hogy nincs szó harmadik személyek olyan magatartásáról, amely hatással lehet az állítólagosan megsértett jogszabályi rendelkezések alapját képező védelmi célok elérésére. E tekintetben az Olasz Köztársaság olyan okozati tényezőket említ, amelyek teljességgel kívül esnek a nemzeti hatóság felügyeletén, és amelyek természetes eredetűek, mint például bizonyos olasz területek hegyrajza, az ezeken uralkodó meteorológiai feltételekhez kapcsolódva, vagy emberi eredetű tényezők, valamint a független európai politikák és a nemzeti politikák kölcsönhatása. Az Olasz Köztársaság e tekintetben utal többek között az Unió biomasszára és szennyezőanyag-kibocsátásra vonatkozó politikáira, különösen ami a dízelüzemű gépjárműveknek nyújtott előnyöket és az „Eurodiesel” gépjárművek PM₁₀-kibocsátásainak a valós PM₁₀-kibocsátásoktól jelentősen eltávolodó, elméleti modell alapján történő meghatározását illeti,

valamint azon agrárpolitikákra, amelyek sorában néhány a más kibocsátási források csökkentése érdekében a 2008/50 irányelv által tekintetbe vett PM₁₀-kibocsátások növekedését eredményezte, amint azt az ügyiratokhoz csatolt jelentések megerősítik.

- 43 Az Olasz Köztársaság szerint tehát a Bizottság nem bizonyítja, hogy a 2008/50 irányelv által meghatározott határértékek túllépése az érintett levegőminőségi tervek elégtelen jellegének tudható be. Ha ezen intézménynek nem kellene erre vonatkozó bizonyítékkal szolgálnia, az ahhoz vezetne, hogy az érintett tagállam automatikusan vagy objektíve felelőssé válna, ami elfogadhatatlan lenne.
- 44 Harmadszor az Olasz Köztársaság arra hivatkozik másodlagosan, hogy a Bizottság tévesen alkalmazza a jogot a PM₁₀-koncentráció megengedhető felső határértékének meghatározása során, amikor a napi 50 µg/m³ és éves 40 µg/m³ értéket tekinti referenciaértéknek, de nem veszi figyelembe a 2008/50 irányelv együttesen értelmezett 13. és 23. cikke, valamint XI. melléklete által előírt tőrésatárt. Ezen együttes olvasatból az következik, hogy az ezen irányelv 13. cikkének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezései által előírt határértékek túllépése esetén ugyanezen irányelv 23. cikkének (1) bekezdése értelmében tőrésatárok alkalmazhatók. Tekintettel arra, hogy a levegőminőségi tervek kidolgozására vonatkozó kötelezettség kizárólag akkor terheli a tagállamokat, ha „a környezeti levegőben lévő szennyező anyagok szintje túllép bármilyen határértéket vagy célértéket, valamint az ezekhez kapcsolódó bármilyen megfelelő tőrésatárt”, a nemzeti jog keretében megengedhető legfelső értékek túllépésének ellenőrzéséhez a határtértéket növelni kell az alkalmazandó tőrésatárral.
- 45 A PM₁₀ tekintetében e tőrésatárt napi 50%-ban és naptári évenként 20%-ban határozták meg, vagyis az uniós jog nem sérül, ha nem lépték túl azt a legfelső értéket, amely a határértéknek a tőrésatárként előírt koeficiens alkalmazásával történő növeléséből ered. Következésképpen a jelen ügyben a Bizottságnak nem a napi 50 µg/m³ és éves 40 µg/m³ értéket, hanem a napi 75 µg/m³ és éves 48 µg/m³ értéket kellett volna figyelembe vennie.
- 46 A Bizottság a válaszában a bevezető részében előljáróban megállapítja, hogy az Olasz Köztársaság ellenkérelmében nem vitatja azt a megközelítést, amely szerint a jelen eljárás tárgyát egyes uniós jogi rendelkezések rendszeres és tartós megsértése képezi, ekként az, bizonyos esetekben, a PM₁₀-re vonatkozó határértékek meglehetősen hosszú időszakokon keresztül történő tartós túllépésére vonatkozik. Ezt a megállapítást megerősíti az, hogy az Olasz Köztársaság PM₁₀-re vonatkozó 2018-as határértékekre utal.
- 47 Ami azon érvet illeti, amely szerint a 2008/50 irányelvből eredő kötelezettségek teljesítésének biztosításához elegendő a PM₁₀-koncentráció szintjeinek a 2008/50 irányelv által előírt fokozatos csökkentése, még akkor is, ha e szintek továbbra is meghaladják az ugyanezen irányelv által a PM₁₀ tekintetében meghatározott határértékeket, és hogy ennél fogva az ilyen túllépés egyetlen joghatása az, hogy a tagállamok kötelesek levegőminőségi terv elfogadására, a Bizottság azt állítja, hogy ezen érvnek nincs semmilyen alapja sem ezen irányelv szövegében, sem a Bíróság ítélkezési gyakorlatában.
- 48 A Bizottság hangsúlyozza e tekintetben, hogy a határértékeket meg kell különböztetni a célértékektől, amelyeket egy adott időszakon belül kell elérni, de kizárólag „amennyiben lehetséges”, és amennyiben a vonatkozó intézkedések nem járnak aránytalanul magas költségekkel a 2008/50 irányelv 16. és 17. cikkével együttesen értelmezett 2. cikkének 9. pontjában szereplő fogalom meghatározás értelmében. Márpedig a jelen kereset e cikkeket nem érinti.
- 49 Az arra alapított érvvel kapcsolatban, hogy az Olasz Köztársaságnak nem tudható be a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése többek között egyes olasz területi zónák hegyrajza, vagy azon európai politikák folytán, amelyek jelentős hatással vannak az egészségre káros vegyületek képződésére, a Bizottság azt válaszolja, hogy az említett határértékek tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség

nyilvánvalóan eredménykötelezettség, amelynek teljesítése a tagállam feladata a 2008/50 irányelv 13. cikke értelmében. Ha e tagállam tekintetében sajátos aspektusok fennállására hivatkoznának kivételként, az az említett kötelezettség fennállásának tagadását eredményezné.

- 50 A Bizottság kifejti továbbá, hogy a PM_{10} -re vonatkozó határértékek tiszteletben tartása tekintetében az ország területének bizonyos részein felmerülő esetleges nehézségeket megfelelő módon számításba vették a 2008/50 irányelv (16) preambulumbekzdésében, lévén e preambulumbekzdés utal azokra a „különösen nehéz” feltételekkel küzdő zónákra, amelyek tekintetében lehetőség van a levegő minőségére vonatkozó határértékeknek való megfelelés határidejének meghosszabbítására, amennyiben ez irányú kérelmet nyújtanak be a Bizottsághoz a határtértékeknek az újonnan előírt határidőn belüli tiszteletben tartása céljából, az említett irányelv 22. cikkének (1) és (3) bekezdésével összhangban kidolgozott átfogó terv kíséretében. Mindazonáltal, ami a jelen eljárást illeti, az Olasz Köztársaság számára a Bizottság sosem engedélyezte az említett határidő meghosszabbítását.
- 51 A Bizottság szerint irrelevánsak az Olasz Köztársaság által előadott azon érvek is, amelyek szerint a PM_{10} -re vonatkozó határértékek túllépéséhez többek között az európai közlekedés-, energia- és agrárpolitikák járultak hozzá. A Bizottság e tekintetben arra hivatkozik, hogy az EUMSZ 258. cikk szerinti kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárásban kizárólag az állapítható meg, hogy egy tagállam teljesítette-e valamely uniós jogi rendelkezés által előírt kötelezettségét, az nem, hogy fennállnak-e olyan körülmények, amelyek a szóban forgó kötelezettségszegésre hatással lehetnek.
- 52 Az Olasz Köztársaság által a 2008/50 irányelv 13., 22. és 23. cikkében, valamint XI. mellékletében szereplő „tűrészatár” tett utalással kapcsolatban a Bizottság vitatja e rendelkezések Olasz Köztársaság által előadott értelmezését, amely szerint egyrészt a levegőminőségre vonatkozó határértékek tiszteletben tartásának mindig magában kellene foglalnia ilyen tűrészatárt, másrészt e tűrészatár benne foglaltságát megerősíti az, hogy az említett rendelkezések utalnak ilyen tűrészatárra, következésképpen az említett irányelv megsértése kizárólag akkor valósul meg, ha megállapítást nyer, hogy a túllépés az említett tűrészatárt is meghaladja.
- 53 A Bizottság előadja e tekintetben, hogy az említett rendelkezéseket akként kell értelmezni, hogy tűrészatár alkalmazása csak a 2008/50 irányelv 22. cikkének (1) és (2) bekezdésében szereplő két esetre vonatkozik, amint azt e cikk (3) bekezdése kifejezetten kimondja.
- 54 Ezt az értelmezést megerősíti a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének szövege, amely rámutat, hogy a koncentráció határértékeit „bármilyen megfelelő tűrészatárral” kell növelni, azaz nem egy, maga az uniós jogalkotó által előírt tűrészatárral, hanem a Bizottság által az említett irányelv 22. cikkének (3) bekezdésével összhangban és az érintett tagállam kérelmére megállapított tűrészatárral.
- 55 Következésképpen a Bizottság kifejezett engedélye hiányában a 2008/50 irányelv 22. cikke értelmében nem alkalmazható tűrészatár. Ezenkívül, ami a PM_{10} -koncentrációkat illeti, az említett tűrészatár mindenképpen átmeneti intézkedésnek minősül, amelyet csak 2011. június 11-ig lehetett alkalmazni, amint az ezen irányelv 22. cikke (2) bekezdésének szövegéből következik. E rendelkezés tehát nem vált ki többé semmilyen joghatást. Másfelől az Olasz Köztársaság számára nem biztosítottak semmilyen tűrészatárt az említett irányelv 22. cikkének (3) és (4) bekezdése alapján.
- 56 Ami az első kifogás megalapozottságát illeti a vonatkozó adatokra tekintettel, a Bizottság azt állítja, hogy az Olasz Köztársaság az egyes túllépések mértékének megjelölésére szorítkozik, amint azokat az egyes mérőállomásokon megfigyelték. E tekintetben a Bizottság előadja, hogy a 2008/50 irányelv 27. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamok feladata a PM_{10} -re vonatkozó határértékek túllépéseivel kapcsolatos információk közlése azon földrajzi zónák megjelölésével, ahol e túllépések történtek. Az, hogy ugyanazon zónán belül eltérések vannak az egyes mérőállomások között, nem bírhat jelentőséggel, tekintve, hogy mindenképpen a tagállam feladata az adatgyűjtés megszervezése és

irányítása az említett rendelkezésben kimondott kötelezettség tiszteletben tartása mellett, tehát a szükséges adatokat kellő időben közölve a Bizottsággal. Ezen adatok megküldését követően az Olasz Köztársaság nem vitathatja tehát azok tartalmát.

- 57 Ezenfelül, amennyiben az Olasz Köztársaság azt szándékozik állítani, hogy a PM₁₀-re vonatkozó egyes határértékek túllépése természetes tényezőknek tulajdonítható, arról, a 2008/50 irányelv 20. cikkének (1) bekezdésével összhangban, tájékoztatnia kellett volna a Bizottságot.
- 58 A Bizottság emlékeztet arra, hogy az Olasz Köztársaság több alkalommal is kitartóan hivatkozott az állítólagos javulásra, valamint a PM₁₀-koncentráció szintjeinek a különböző érintett zónákban való csökkenését mutató valószínű tendenciákra. Mindazonáltal, a 2018. február 22-i Bizottság kontra Lengyelország ítéletre (C-336/16, EU:C:2018:94, 65. pont) támaszkodva a Bizottság rámutat, hogy a gyűjtött adatok által bizonyított, részben csökkenő esetleges tendencia – amely azonban nem eredményezi azt, hogy e tagállam megfelel az előírt és általa tiszteletben tartandó határértékeknek – nem alkalmas az e tekintetben a tagállammal szemben betudható kötelezettségszegés megállapításának megingatására.
- 59 Másfelől a Bizottság a PM₁₀-re vonatkozó napi határértéket illetően benyújtja a 2017-es évre vonatkozó naprakésszé tett adatokat annak bizonyításául, hogy jóllehet az IT1911 zónában (Palermo) és az IT1215 zónában (Róma agglomeráció) tiszteletben tartják az említett határértéket, ezek az adatok nem eredményezik a kereseti kérelmeiben hivatkozott kifogások megalapozatlanságát. Ugyanis, amennyiben az első zóna tekintetében a kötelezettségszegést „2016-tól”, vagyis legalább 2016 folyamán, függetlenül a 2017-es évre vonatkozó adatoktól, míg a második zónában mindenképpen „2008-tól” rója fel a Bizottság, a keresetében előadott kérelmek mindenképpen érvényesek maradnak. A Bizottság megjegyzi továbbá, hogy ezen adatokból az következik, hogy 2017-ben a PM₁₀-re vonatkozó napi határértéket a keresete által érintett 25 másik zóna mindegyikében túllépték.
- 60 Ami a PM₁₀-re vonatkozó éves határértéket illeti, a Bizottság elismeri, hogy ezt az értéket 2017-ben tiszteletben tartották az IT1212 (Sacco-völgy), az IT0508 és IT0509 (Velence-Treviso agglomeráció), az IT0511 (korábbi IT0503, Vicenza agglomeráció) és IT0306 (Milánó agglomeráció) zónában. Ugyanakkor ez a megállapítás nem gyengíti kifogásainak megalapozottságát. Ugyanis, amennyiben az első zóna tekintetében a felrótt kötelezettségszegést „legalább 2016-ig”, míg a másik három zóna tekintetében mindenképpen „2015-től kezdve” rója fel a Bizottság, a keresetlevelében előadott kérelmek továbbra is érvényesek maradnak. A Bizottság megjegyzi továbbá, hogy a 2017-re vonatkozó adatokból kitűnik, hogy ebben az évben a PM₁₀-re vonatkozó éves határértéket túllépték a keresetével érintett másik négy zónában, mégpedig az IT0308 (Brescia agglomeráció), IT0309 (Lombardia, A magas beépítettségű sík terület), IT0310 (Lombardia, B magas beépítettségű sík terület) és IT0118 (Torino agglomeráció) zónában.
- 61 Viszonzásában az Olasz Köztársaság előjáróban vitatja, hogy a 2018. február 22-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet (C-336/16, EU:C:2018:94) vonatkozatható lenne a jelen ügyre, tekintettel az ügyek ténybeli háttérében, különösen a tervek és a vonatkozó megfelelési határidők vonatkozásában mutatkozó eltérésekre. Az Olasz Köztársaság cáfolja a Bizottság azon megállapítását is, amely szerint e tagállam csatlakozik a Bizottságnak a 2008/50 irányelv rendelkezéseinek rendszeres és tartós megsértésére összpontosító megközelítéséhez. Az Olasz Köztársaság ezenfelül kifejti, hogy nem osztja a Bizottságnak a túréhatár alkalmazhatóságának terjedelmére vonatkozó érvelését sem.
- 62 Az Olasz Köztársaság ezt követően, hangsúlyozva, hogy nem tagadja a 2008/50 irányelv 13. és 23. cikke által előírt eredménykötelezettség fennállását, úgy véli mindazonáltal, hogy ezt a kötelezettséget a környezeti levegőben található PM₁₀-koncentrációk szintjei fokozatos csökkenésének értékelésével kell mérlegelni. Kifejti továbbá, hogy a Bizottság nem cáfolja arra vonatkozó érveit, hogy az európai agrár-, energia- és közlekedéspolitikák, valamint az ország területének igen sajátos földrajzi és domborzati feltételei okozati jelleggel jelentős hatást gyakorolnak a környezeti levegő minőségére vonatkozó célok követésére.

- 63 Végül az Olasz Köztársaság arra hivatkozik, hogy az, hogy a jelen keresettel érintett zónák mindössze 17%-át teszik ki az ország területének, jól mutatja, hogy Olaszország területének legnagyobb része nem képezi tárgyát a Bizottság által emelt kifogásoknak, ami bizonyítja e tagállam környezeti levegőjének jó minőségét, következésképpen önmagában kizárja a 2008/50 irányelv 13. cikkének megsértését, amely csak akkor lenne elképzelhető, ha a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket az ország egész területén túllépnék.
- 64 Az Olasz Köztársaság e tekintetben előadja többek között azt, hogy az egyazon zóna egyes mérőállomásai által regisztrált értékek közötti eltérések – ellentétben azzal, amit a Bizottság állít – relevánsak, és számos felrótt túllépés mindenképpen a 2008/50 irányelv 23. cikke által engedélyezett túréhatáron belül van, vagy legalábbis csökkenő tendenciát mutat, kisebb ingadozásokkal.

A Bíróság álláspontja

- 65 Előjáróban ki kell emelni elsőként azt, hogy a Bizottság azt rója fel az Olasz Köztársaságnak, hogy e tagállam rendszeresen és tartósan nem teljesítette a 2008/50 irányelv 13. cikkének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit a jelen keresettel érintett zónákban és agglomerációkban 2008. január 1-jétől az indokolással ellátott véleményben megjelölt határidő lejártáig, azaz 2017. június 28-ig. Márpedig, mivel ennek az időszaknak egy része megelőzi azt a 2010. június 11-i időpontot, amikor a tagállamoknak hatályba kellett léptetniük azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az említett irányelvnek megfeleljenek, sőt megelőzi még az irányelv hatálybalépésének időpontját, 2008. június 11-ét is, hangsúlyozni kell, hogy a Bíróság már pontosította, hogy az e rendelkezésekre alapított kifogások elfogadhatók a 2005. január 1. és 2010. június 11. közötti időszak tekintetében is, mivel az említett rendelkezések által előírt kötelezettségek a 2008/50 irányelv által felváltott 1999/30 irányelven, különösen az 1999/30 irányelv 5. cikkének és III. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezésein alapulnak (lásd ebben az értelemben: 2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 50–55. pont).
- 66 Másodszor meg kell jegyezni, hogy a Bizottság keresetlevelében a felrótt kötelezettségszegés általános és állandó jellegének alátámasztásául az előtte az Olasz Köztársaság által 2017. szeptember 15-én benyújtott, 2016-ra vonatkozó levegőminőségi adatokra, míg válaszában a 2017-es évi adatokra hivatkozik. Noha ezek az adatok tehát az indokolással ellátott véleményben megjelölt határidő lejártán túl megvalósult tényeknek minősülnek, ettől e tények még ugyanolyan jellegűek, mint az indokolással ellátott véleményben előadott tények, és ugyanazt a magatartást valószínűsítik meg, miáltal a jelen kereset tárgya az ezekre is kiterjeszhető (lásd ebben az értelemben: 2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 42–47. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 67 Harmadszor a Bizottság válaszában a 2017-es évre vonatkozó levegőminőségi adatok fényében pontosította bizonyos kifogásait, valamint, az említett válaszhoz kapcsolódó helyesbítésnek megfelelően, kiigazította egyes kérelmeit. Következésképpen, ami a PM₁₀-re vonatkozó éves határérték túllépéseire vonatkozó kérelmeket illeti, a Bizottság előadja az említett, a helyesbítéssel együttesen értelmezett válaszában, hogy az IT0508 és IT0509 zónában (Vence-Treviso agglomeráció) a túllépésekre 2009-ben, 2011-ben és 2015-ben, az IT1212 zónában (Sacco-völgy) 2008-tól 2016-ig, az IT0306 zónában (Milánó agglomeráció) 2008-tól 2013-ig és 2015-ben, az IT0511 zónában (Vicenza agglomeráció) pedig 2011-ben 2012-ben és 2015-ben került sor. A Bizottság e naprakésszé tett adatok fényében egyébiránt hozzászól ugyanezen határértéket illetően, hogy azt túllépték az IT0308 (Brescia agglomeráció), az IT0309 (Lombardia, A magas beépítettségű sík terület) és IT0310 (Lombardia, B magas beépítettségű sík terület) zónában 2008-tól 2013-ig, valamint 2015-ben és 2017-ben, az IT0118 zónában (Torino agglomeráció) pedig 2008-tól 2012-ig, továbbá 2015-ben és 2017-ben.

- 68 A a PM₁₀-re vonatkozó napi határérték túllépéseivel kapcsolatban a Bizottság rámutat, hogy ilyen túllépések figyelhetők meg az IT1911 zónában (Palermo agglomeráció) 2008-tól 2012-ig, valamint 2014-ben és 2016-ban, és az IT1215 zónában (Róma agglomeráció) 2008-tól 2016 év végéig. Az első kereseti jogalap megalapozottságát tehát ezen információkra tekintettel kell vizsgálni, mivel azok mindössze azon kifogás pontosítását szolgálják, amelyre a Bizottság a keresetlevélben általánosabb jelleggel már hivatkozott, következésképpen nem módosítják a felrótt kötelezettségszegés tárgyát, és nem befolyásolják a jogvita terjedelmét (lásd ebben az értelemben: 2015. június 4-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet, C-678/13, nem tették közzé, EU:C:2015:358, 37. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 69 E bevezető pontosításokat követően emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/50 irányelv célja, 1. cikkének 1. pontja értelmében, a környezeti levegő minőségére vonatkozó célkitűzések meghatározása és létrehozása az emberi egészségre, valamint a környezet egészére gyakorolt káros hatások elkerülése, megelőzése vagy csökkentése érdekében. Ennek keretében ezen irányelv 13. cikke (1) bekezdésének első albekezdése előírja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy zónáikban és agglomerációikban többek között a környezeti levegőben lévő PM₁₀ szintje ne lépje túl az említett irányelv XI. mellékletében meghatározott határértékeket.
- 70 Emlékeztetni kell arra, hogy a 2008/50 irányelv 13. cikke (1) bekezdése első albekezdésének megsértésére alapított kifogást az állandó ítélkezési gyakorlatra tekintettel kell értékelni, amely szerint az EUMSZ 258. cikk szerinti eljárás az EUM-Szerződésből vagy valamely másodlagos jogi aktusból származó kötelezettségek tagállamok általi megszegésének objektív megállapításán alapszik (2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 68. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 67. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 71 A Bíróság ekként már több alkalommal hangsúlyozta, hogy a környezeti levegőben lévő PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépésének ténye önmagában elegendő a 2008/50 irányelv 13. cikke (1) bekezdése és XI. melléklete egymással összefüggésben értelmezett rendelkezései megsértésének megállapításához (2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 69. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 68. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 72 Márpedig a jelen ügyben az Olasz Köztársaság által a 2008/50 irányelv 27. cikke értelmében benyújtott éves levegőminőségi jelentésekben foglalt adatok azt mutatják, hogy 2008-tól kezdve, 2017-ig bezárólag, a PM₁₀-re vonatkozó napi és éves határértékeket igen nagy rendszerességgel túllépték a jelen ítélet 1. pontjában hivatkozott zónákban.
- 73 Ezekből az adatokból különösen a PM₁₀-re vonatkozó napi határérték túllépéseinek számát illetően az tűnik ki, hogy amennyiben egy adott évben esetlegesen tiszteletben tartották e határérték egy évben legfeljebb 35 alkalommal történő meghaladását, ezt az évet a jelen keresettel érintett 27 zóna és agglomeráció szinte mindegyikében rendszeresen olyan év vagy évek előzték meg és követték, amelyekben az említett érték túllépéseinek száma túlságosan nagy volt. Bizonyos zónákban az olyan évet követően, amely folyamán a PM₁₀-re vonatkozó napi határértékeket nem lépték túl több mint 35 alkalommal, a túllépések száma a kétszeresére is nőhet a legutóbbi, túlságosan nagy számú túllépésekkel jellemzett évhez képest. Ami a PM₁₀-re vonatkozó éves határérték túllépéseit illeti, egy olyan évet követően, amely folyamán ezen érték tiszteletben tartása megfigyelhető volt, ugyancsak olyan, túllépéssel jellemzett évek szakították meg, amelyekben a PM₁₀-koncentráció az ezen értéket tiszteletben tartó évet követően több érintett zónában magasabb lehetett még azon utolsó olyan évhez képest is, amikor túllépés volt megállapítható.

- 74 Egyébiránt a jelen keresettel érintett zónák 2017-re vonatkozó levegőminőségi adataiból kitűnik, hogy a szóban forgó 27 zónában és agglomerációban, kettő kivételével, a PM₁₀-re vonatkozó napi határértéket vagy újból vagy mindig túllépték több mint 35 alkalommal ezen év folyamán, és a jelen keresettel érintett kilenc zónából négy esetében a PM₁₀-re vonatkozó éves határértékeket ugyanebben az évben újból túllépték.
- 75 Ilyen körülmények között a 2008/50 irányelv 13. cikke és XI. melléklete egymással összefüggésben értelmezett rendelkezései rendszeres és tartós megsértése megállapításának megakadályozásához csak az lehetne elegendő, ha az ott előírt határértékeket nem lépték volna túl bizonyos évek folyamán a keresettel említett időszakban. Ugyanis, amint az magának a „határértéknek” a 2008/50 irányelv 2. cikkének 5. pontjában foglalt meghatározásából következik, azt az emberi egészségre és/vagy a környezet egészére gyakorolt káros hatások elkerülése, megelőzése vagy csökkentése céljából egy adott időtartamon belül kell elérni, elérése után pedig nem szabad túllépni. Márpedig, ami a jelen keresetet illeti, az Olasz Köztársaságnak az e rendelkezésekben meghatározott határértékeket 2008. január 1-jétől kellett volna tiszteletben tartania.
- 76 Ebből az következik, hogy az így megállapított túllépések tartósak és rendszeresnek minősülnek, anélkül hogy a Bizottságnak azt további bizonyítékokkal alá kellene támasztania.
- 77 A kötelezettségszegés – az Olasz Köztársaság állításával ellentétben – a gyűjtött adatok által bizonyított esetleges részben csökkenő tendencia ellenére, amely azonban nem eredményezi azt, hogy e tagállam megfelel az általa tiszteletben tartandó határértékeknek, továbbra is maradhat rendszeres és tartós (2018. február 22-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet, C-336/16, EU:C:2018:94, 65. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 70. pont), és a jelen ügyben ez az eset áll fenn.
- 78 El kell utasítani az Olasz Köztársaság azon érvét is, amely szerint a 2008/50 irányelv csak a PM₁₀-koncentráció szintjeinek fokozatos csökkentésére vonatkozó kötelezettséget ír elő, következésképpen az ugyanezen irányelv által a PM₁₀-re vonatkozóan meghatározott határértékek túllépésének egyetlen hatása az, hogy kötelezi a tagállamokat levegőminőségi terv elfogadására.
- 79 Ez az érv ugyanis minden alapot nélkülöz mind ezen irányelv szövegében, mind a Bíróságnak a jelen ítélet 71. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatában, amely megerősíti, hogy a tagállamoknak el kell érniük a 2008/50 irányelv 13. cikkének (1) bekezdésében és XI. mellékletében említett eredményt, azaz nem léphetik túl az e rendelkezések által meghatározott határértékeket.
- 80 Ez az értelmezés egyébiránt az emberi egészség védelme 2008/50 irányelv 1. cikkének 1. pontjában felidézett céljának megvalósítását kizárólag a tagállamok mérlegelésére bízna, ami ellentétes az uniós jogalkotó szándékával, amint az kitűnik a „határértéknek” magának a – jelen ítélet 75. pontjában kifejtett – fogalmából, amely megköveteli, hogy egy adott határidőn belül biztosítva legyen annak tiszteletben tartása majd azt követően fenntartása.
- 81 Ezenfelül ezen érv elfogadásával lehetővé válna a tagállam számára, hogy kevésbé szigorú feltételek mellett mentesüljön a 2008/50 irányelv 13. cikkének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezései által a PM₁₀-re vonatkozó határértékek tiszteletben tartására előírt határidők betartása alól, mint amelyeket ugyanezen irányelv 22. cikke – az egyetlen olyan rendelkezés, amely kifejezetten előírja a tagállamok említett határidő alóli mentesítésének lehetőségét – előír, ami veszélyeztetné az említett rendelkezések hatékony érvényesülését (lásd analógia útján: 2014. november 19-i ClientEarth ítélet, C-404/13, EU:C:2014:2382, 42–44. pont).
- 82 Nem adható hely az Olasz Köztársaság által előadott azon érvnek sem, amely szerint a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése nem kizárólag az érintett tagállamnak tudható be, mivel egyrészt a légszennyezési források diverzitása folytán, amelyek közül egyesek természetes források, mások pedig uniós politikák, főként a közlekedés-, energia- és agrárpolitika hatálya alá tartoznak, korlátozott

önmagában egyetlen tagállam azon lehetősége, hogy beavatkozzon e forrásokon, és hogy a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket tiszteletben tartsa, másrészt az érintett zónák és agglomerációk a szennyező anyagok terjedése szempontjából különösen kedvezőtlen tájképi és éghajlati jellegzetességekkel rendelkeznek. E tagállam véleménye szerint kizárólag akkor állapítható meg kötelezettségszegés, ha a Bizottság bizonyítja, hogy az érintett tagállamnak felrótt jogsértés kizárólagosan e tagállamnak tudható be.

- 83 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az EUMSZ 258. cikk szerinti kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárással összefüggésben a Bizottságot terheli annak bizonyítása, hogy a hivatkozott kötelezettségszegés fennáll, azaz a tagállam nem teljesítette valamely, uniós jogi rendelkezés által előírt kötelezettségét, azonban a Bizottság nem alapíthatja keresetét akármilyen vélelemre (lásd ebben az értelemben: 2019. szeptember 5-i Bizottság kontra Olaszország [*Xylella fastidiosa* baktérium] ítélet, C-443/18, EU:C:2019:676, 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 84 Márpedig, ami a jelen ügyben hivatkozott kötelezettségszegést illeti, hangsúlyozni kell, amint az a 2008/50 irányelv (17) és (18) preambulumbekzdéséből kitűnik, hogy az uniós jogalkotó az irányelvben előírt határértékeket az emberi egészség és a környezet védelme érdekében határozta meg, teljes mértékben figyelembe véve ugyanakkor azt a tényt, hogy a légszennyező anyagokat számos különböző forrás és tevékenység bocsátja ki, és hogy a különböző – mind nemzeti, mind uniós – politikák is hatást gyakorolhatnak e tekintetben.
- 85 Egyébiránt ezen irányelv egyrészt 20. és 21. cikkében rendelkezik a tagállamok azon lehetőségéről, hogy a határértékek felrótt túllépéséhez hozzájáruló szennyezési forrásként ismertessék el a természetes forrásokat, valamint a közutak téli homokszórását és sózását. Másrészt az említett irányelv 22. cikkének (2) bekezdése előírja azokat a feltételeket, amelyek mellett egy adott zónában vagy agglomerációban a helyszínrre jellemző terjedési jellegzetességek vagy a kedvezőtlen időjárási viszonyok miatt az említett értékek tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség alóli ideiglenes mentesség biztosítható olyan vizsgálatot követően, amely, amint az e cikk (4) bekezdéséből következik, magában foglalja a tagállamok és az Unió által tett intézkedések jelenlegi és jövőbeni becsült hatásának figyelembevételét.
- 86 Ebből az következik, hogy amennyiben a Bizottság olyan bizonyítékokat terjeszt elő, amelyekből megállapítható a 2008/50 irányelv XI. mellékletével együttesen értelmezett 13. cikke által meghatározott napi és éves határértékek túllépése a keresetével érintett zónákban és agglomerációban és az ott megjelölt időszakokban, a tagállam, anélkül hogy számára eltérést biztosítanának az előző pontban idézett rendelkezések címén és az azokban előírt feltételekkel, nem hivatkozhat ilyen körülményekre a felrótt jogsértés betudhatóságának vitatása és ezzel az azon egyértelmű kötelezettségek teljesítése alóli mentesülés érdekében, amely őt 2005. január 1-jétől terheli először az 1999/30 irányelv 5. cikkének és III. mellékletének, majd a 2008/50 irányelv 13. cikkének és XI. mellékletének megfelelően.
- 87 Amennyiben ez, mint a jelen esetben, megállapítást nyert, és mivel az Olasz Köztársaság nem nyújtott be olyan, rendkívüli körülmények fennállására vonatkozó bizonyítékokat, amelyek következményei kellő gondosság mellett sem lettek volna elkerülhetőek, nem bír relevanciával, hogy a kötelezettségszegés azon tagállam szándékából vagy gondatlanságából ered, amelynek az betudható, vagy pedig olyan technikai vagy strukturális nehézségekből, amelyekkel e tagállam szembesült (lásd ebben az értelemben: 2012. december 19-i Bizottság kontra Olaszország ítélet, C-68/11, EU:C:2012:815, 63. és 64. pont; 2019. október 24-i Bizottság kontra Franciaország [A nitrogén-dioxidra vonatkozó határértékek túllépése] ítélet), C-636/18, EU:C:2019:900, 42. pont).
- 88 Ami közelebről az Olasz Köztársaság azon érvét illeti, amely szerint az az európai közlekedéspolitikák hozzájárultak Olaszországban a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépéséhez többek között, mivel azok nem vették figyelembe a gépjárművek, főként a dízelüzemű gépjárművek tényleges

nitrogén-dioxid-kibocsátásait, meg kell állapítani, hogy a jelen kötelezettségzegés megállapítása iránti kereset a PM₁₀, nem pedig a nitrogén-dioxid koncentrációjának szintjeire vonatkozik. Egyébiránt, amint azt a Bíróság már kimondta, túl azon, hogy a könnyű személygépjárművek és haszongépjárművek (Euro 5 és Euro 6) kibocsátás tekintetében történő típusjövahagyásáról és a járműjavítási és -karbantartási információk elérhetőségéről szóló, 2007. június 20-i 715/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2007. L 171., 1. o.) hatálya alá tartozó gépjárművek nem az egyedüli okozói sem a nitrogén-dioxid-kibocsátásnak, sem a PM₁₀-kibocsátásnak, a gépjárművek típusjövahagyására vonatkozó uniós szabályozás nem mentesítheti a tagállamokat azon kötelezettségük alól, hogy tiszteletben tartsák a 2008/50 irányelvben tudományos információk és a tagállamok tapasztalata alapján, annak érdekében meghatározott határértékeket, hogy az tükrözze az Unió és a tagállamok által a levegőt szennyező anyagok emberi egészségre és általában véve a környezetre gyakorolt káros hatásainak elkerülése, megelőzése vagy csökkentése érdekében megfelelőnek ítélt szintet (lásd ebben az értelemben: 2019. október 24-i Bizottság kontra Franciaország [A nitrogén-dioxidra vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-636/18, EU:C:2019:900, 48. pont).

- 89 Ezenkívül azon, a szennyező anyagok terjedése szempontjából különösen kedvezőtlen tájképi és éghajlati jellegzetességek, amelyek az érintett zónákat és agglomerációkat jellemezhetik, nem mentesíthetik az érintett tagállamot a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése miatti felelősség alól, épp ellenkezőleg: olyan tényezőknek tekinthetők, amelyeket, amint az kitűnik a 2008/50 irányelv XV. melléklete A. szakasza 2. pontjának c) és d) alpontjából, figyelembe kell venni a tagállam által az ezen irányelv 23. cikke alapján e zónák vagy agglomerációk tekintetében a túllépési határtértékek elérése céljából kidolgozandó levegőminőségi tervek keretében.
- 90 Ezen túlmenően, azon érvel kapcsolatban, amely szerint a Bizottság megkésve fogadta el a 2008/50 irányelv célkitűzéseinek megvalósításához szükséges intézkedéseket, meg kell állapítani, hogy e tény sem mentesítheti az Olasz Köztársaságot az ezen irányelv 13. cikkének az ugyanezen irányelv XI. mellékletével összefüggésben értelmezett (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeinek teljesítése alól (2019. október 24-i Bizottság kontra Franciaország [A nitrogén-dioxidra vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-636/18, EU:C:2019:900, 47. pont).
- 91 Ami a 2008/50 irányelv 13., 22. és 23. cikkében, valamint XI. mellékletében foglalt „tűrészatár” történő utalás terjedelmére alapított érvet illeti, amely szerint a koncentráció határértékei tiszteletben tartásának mindig magában kell foglalnia e tűrészatárt, miáltal csak akkor valósul meg ezen irányelv megsértése, ha megállapítást nyer, hogy a túllépés az említett tűrészatárt meghaladja, meg kell jegyezni, hogy az említett irányelv 2. cikke 7. pontja szövegének megfelelően a „tűrészatár” „a határérték azon százaléka, amellyel a határérték túlléphető a [2008/50 irányelvben] meghatározott feltételek teljesülése esetén”. Márpedig egy ilyen tűrészatár alkalmazása csak az említett irányelv 22. cikkének (1) és (2) bekezdésében említett két esetre vonatkozik, amint azt ugyanezen cikk (3) bekezdése kifejezetten kimondja.
- 92 A 2008/50 irányelv 22. cikkének (1) és (2) bekezdése lehetővé teszi, hogy a nitrogén-dioxidra vagy a benzolra vonatkozó határértékeknek való megfelelésre előírt határidőt a tagállam legfeljebb öt évvel meghosszabbíthassa, illetve hogy 2011. június 11-ig felfüggeszthesse a a PM₁₀ tekintetében meghatározott, ezen irányelv XI. mellékletéből következő határértékek alkalmazásának kötelezettségét az érintett zóna sajátos helyzete folytán. E 22. cikk (4) bekezdése mind az egyik, mind a másik esetben előírja a tagállamok számára, hogy értesítsék erről a Bizottságot, és hogy ezen értesítést minden esetben levegőminőségi tervnek kell kísérnie, úgy rendelkezik továbbá, hogy „az [említett] (1) vagy a (2) bekezdés alkalmazásának megfelelő feltételeket” kizárólag akkor kell „teljesítettnek tekinteni”, ha a Bizottság ezen értesítés kézhezvételétől számított kilenc hónapon belül nem emel kifogást.
- 93 Következésképpen kizárólag akkor biztosítható tűrészatár a tagállam számára, ha a Bizottság nem emel ezen irányelv 22. cikke (4) bekezdésének második albekezdése szerint kifogást az e rendelkezésben előírt értesítés kézhezvételétől számított kilenc hónapon belül. Ráadásul a PM₁₀-koncentrációk

tekintetében az ilyen tőrés határ mindenképpen átmeneti intézkedésnek minősül, amelyet csak 2011. június 11-ig lehetett alkalmazni, amint az az említett irányelv 22. cikke (2) bekezdésének szövegéből következik. E rendelkezés tehát már nem vált ki joghatást.

- 94 Márpedig meg kell állapítani, hogy az Olasz Köztársaság számára semmilyen tőrés határt nem biztosítottak a 2008/50 irányelv 22. cikkének (3) és (4) bekezdése alapján, következésképpen az Olasz Köztársaság által előadott ezen érvek ugyancsak nem adható hely.
- 95 Az Olasz Köztársaság azon érveivel kapcsolatban, amely szerint egyrészt az a körülmény, hogy az ország egész területének csupán 17%-a képezi tárgyát a Bizottság által emelt kifogásoknak, ami következésképpen már önmagában kizárja ezen irányelv 13. cikkének megsértését, mivel ilyen jogsértés csak akkor képzelhető el, ha a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket az ország egész területén túllépték, másrészt az egyazon zónán belül található mérőállomások által regisztrált eredmények eltérései – ellentétben azzal, amit a Bizottság állít – relevánsak, meg kell jegyezni, hogy az, ha a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket akár csak egyetlen zónára korlátozva is túllépi, önmagában elegendő ahhoz, hogy a 2008/50 irányelv 13. cikke (1) bekezdése és XI. cikke egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseinek megsértése megállapítható legyen (2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 72. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 96 Az említett rendelkezések megsértése zónák és agglomerációk szintjének ezen összefüggésében vizsgálendő, lévén a túllépést minden zóna vagy agglomeráció tekintetében az egyes mérőállomásokon nyert adatok alapján kell vizsgálni. A Bíróság kimondta e tekintetben, hogy a 2008/50 irányelv 13. cikkének (1) bekezdését és 23. cikkének (1) bekezdését azon szabályozás általános rendszerére és céljaira tekintettel kell értelmezni, amelynek e rendelkezések a részét képezik, ekként az ezen irányelv XI. mellékletében a naptári évre számított átlagra vonatkozóan meghatározott valamely határérték túllépésének megállapítása céljából elegendő, ha egy elszigetelt mintavételi ponton az ezen értéket meghaladó szennyezési szintet mérnek (2019. június 26-i Craeynest és társai ítélet, C-723/17, EU:C:2019:533, 60., 66. és 68. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 73. pont).
- 97 Tehát ezen ítélkezési gyakorlatból az következik, hogy nem létezik „*de minimis*” határ azon zónák száma tekintetében, amelyekben túllépés állapítható meg, vagy egy adott zóna azon mérőállomásai tekintetében, amelyeken túllépéseket regisztrálnak (2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 74. pont). Egyébként az ügyiratokból kitűnik, hogy a jelen keresettel érintett zónák Olaszország legnagyobb, több tízmillió lakost számláló agglomerációiban találhatóak. E tény figyelmen kívül hagyása a 2008/50 irányelv által követett célok, különösen az emberi egészség védelme, valamint egészségben a környezet védelme céljának megsértéséhez vezetne.
- 98 A fentiekből következően az első kifogásnak helyt kell adni.

A 2008/50 irányelv 23. cikke – önmagában vagy az ezen irányelv XV. mellékletének A. szakaszával összefüggésben értelmezett – (1) bekezdésének megsértésére alapított második kifogásról

A felek érvei

- 99 Második kifogásával a Bizottság azt állítja, hogy az Olasz Köztársaság 2010. június 11-e óta nem teljesítette a 2008/50 irányelv 23. cikkének önmagában vagy az ezen irányelv XV. mellékletének A. szakaszával összefüggésben értelmezett (1) bekezdéséből eredő kötelezettségeit, különösen az ezen irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdésében előírt, azon kötelezettségét, hogy biztosítsa, hogy a PM₁₀-re vonatkozó határtértékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen.
- 100 A Bizottság előjáróban arra hivatkozik, hogy a 2008/50 irányelv 23. cikkének (1) bekezdéséből alapvetően két kötelezettség ered, mégpedig egyrészt a megfelelő intézkedések annak érdekében történő elfogadásának biztosítására vonatkozó kötelezettség, hogy a határértékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen, másrészt az arra vonatkozó kötelezettség, hogy a levegőminőségi tervek foglalják magukban az ezen irányelv XV. mellékletének A. szakaszában foglalt minimális tartalmi elemeket.
- 101 A Bizottság hangsúlyozza, hogy a 2008/50 irányelv 23. cikkének (1) bekezdése közvetlen kapcsolatot hoz létre egyrészt a PM₁₀ -re vonatkozó határértékek túllépése, vagyis az ezen irányelv 13. cikke (1) bekezdésének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiben előírt kötelezettségek megszűnése, másrészt a levegőminőségi tervek kidolgozása között.
- 102 Ennek keretében a Bizottság szerint az érintett tagállam által kidolgozott levegőminőségi terveket esetről esetre szükséges vizsgálni annak értékelése céljából, hogy azok összhangban vannak-e a 2008/50 irányelv 23. cikkével. Ezen értékelés keretében, jóllehet a tagállamok bizonyos mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek az elfogadandó intézkedések terén, ezen intézkedéseknek mindenképpen lehetővé kell tenniük, hogy a határértékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen.
- 103 A Bizottság előadja, hogy annak meghatározásához, hogy a levegőminőségi terv megfelelő intézkedéseket ír-e elő annak érdekében, hogy a határértékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen, több tényezőt kell figyelembe venni, amelyek különösen a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatából erednek.
- 104 Először is a határértékek több éven keresztül történő túllépésének a Bíróság által „szisztematikusnak és állandónak” való minősítése önmagában azt mutatja, anélkül hogy az érintett tagállam által kidolgozott tervek tartalmának részletekbe menő vizsgálatára lenne szükség, hogy e tagállam nem léptetett hatályba megfelelő és hatékony intézkedéseket annak érdekében, hogy a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépésének időtartama a „lehető legrövidebb” legyen (2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 115–117. pont).
- 105 Másodszor, a határértékek hosszú távon történő túllépése jelentős, azt valószínűsítő körülmény, hogy az érintett tagállam nem teljesítette a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdése szerinti kötelezettségét. A határtértékek jövőbeni becsült túllépéseinek időtartamát, amint arra a Bíróság 2018. február 22-i Bizottság kontra Lengyelország ítéletében (C-336/16, EU:C:2018:94, 99. pont) rámutatott, ugyancsak figyelembe kell venni a levegőminőségi tervek értékelése során, mivel különösen hosszú határidő csak kivételes körülmények között igazolható.
- 106 Harmadszor, tekintetbe kell venni a határértékek túllépésének abszolút szintjét. Minél hosszabb egy jelentős mértékű túllépés időtartama, az annál inkább valószínűsíti a levegőminőség javítása céljából már elfogadott intézkedések hatékonyságának hiányát.

- 107 Negyedszer, a koncentrációk 2008/50 irányelv által engedélyezett határértékeket már meghaladó szintjeinek növekvő tendenciája vagy lényegi változásainak hiánya további, azt valószínűsítő tényezőnek tekinthető, hogy az elfogadott intézkedések nem megfelelőek.
- 108 Ötödször, figyelembe kell venni a levegőminőségi tervek formális tartalmát, különösen azt, hogy azok tartalmazzák-e a 2008/50 irányelv XV. mellékletének A. szakaszában megkövetelt összes információt. Ezen információk közül egy vagy több hiánya egyértelmű jelzésnek tekinthető arra vonatkozóan, hogy e tervek nincsenek összhangban az irányelv 23. cikkével.
- 109 Hatodszor, a levegőminőségi tervek érdemi tartalma, különösen az e tervekben megjelölt diagnózis és a tervezett intézkedések közötti megfelelés, a lehetséges intézkedések összességének vizsgálata és kötelező vagy csupán ösztönző jellege, valamint a végrehajtásukhoz szükséges finanszírozási források mind olyan tényezők, amelyeket figyelembe kellene venni az említett tervek értékelése során.
- 110 Ezzel összefüggésben a Bizottság azt állítja, hogy noha a tagállamok rendelkeznek bizonyos mérlegelési mozgástérrel a végrehajtandó intézkedések megválasztása tekintetében, ez a mozgástér erősen korlátozott, amennyiben a tagállamoknak fontolóra kell venniük és hatályba kell léptetniük minden lehetséges intézkedést, vagyis azokat, amelyek lehetővé teszik a határértékek túllépésének hatékony és kellő időben történő megszüntetését.
- 111 A keresetével érintett valamennyi zónára vonatkozó levegőminőségi tervek vizsgálatát követően, tekintettel a jelen ítélet 104–109. pontjában említett tényezőkre, a Bizottság úgy véli, hogy e terveket a 2008/50 irányelv 23. cikkének megsértésével fogadták el, amennyiben azok nem tették lehetővé sem a PM₁₀-re vonatkozó határértékek tiszteletben tartásának, sem annak a biztosítását, hogy e határértékek túllépésének időtartama a „lehető legrövidebb” legyen. Ezenfelül e tervek elfogadására ezen irányelv 23. cikke és XV. melléklete A. szakasza egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseinek megsértésével került sor, amennyiben egyes olasz tartományok által elfogadott levegőminőségi tervek nem tartalmazzák az e rendelkezések által előírt információkat.
- 112 Az Olasz Köztársaság arra hivatkozik, hogy a Bizottság a második kifogás tekintetében olyan általános tényezőket emel ki, amelyek nem veszik számításba az egyes szóban forgó olasz zónák vagy agglomerációk sajátos helyzetét, ehelyett olyan ellenérveket fogalmaz meg, amelyek induktívak, általánosak, formálisak és szisztematikusan hiányzik belőlük az arra vonatkozó vizsgálat, hogy melyek az okai a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépésének és hogy a levegőminőségi tervekben foglalt intézkedések technikailag alkalmasak-e a túllépések megszüntetésére. Valójában a Bizottság annak kifejtésére szorítkozik, hogy e tervek, jóllehet vitathatatlanul érvényesek, a Bizottság szubjektív értékelése szerint nem irányozzák elő e túllépés „lehető legrövidebb” határidőn belüli megszüntetését.
- 113 Az Olasz Köztársaság kifejti e tekintetben egyrészt, hogy a Bizottság a koncentráció regisztrált szintjei és az uniós jog által előírt felső értékek közötti eltérések tartamával és mértékével kapcsolatos külső és általános mutatókra hivatkozik. Márpedig ezek a tényezők valamennyi levegőminőségi terv mint olyan tekintetében érvényesek, ekként nem egyeztethetők össze az eltérési okok és az elfogadott intézkedések szigorúan eseti vizsgálatával.
- 114 Másrészt a Bizottság elmulasztotta a nemzeti hatóságok által elfogadott intézkedéseknek a levegő minőségének javítása területén alkalmazandó európai elvek, különösen a közérdekek és a magánérdekek közötti egyensúly elvének, valamint az arányosság elvének fényében történő értékelését.
- 115 Ezen utóbbi elvvel kapcsolatban az Olasz Köztársaság azt állítja, hogy egy tagállam nem fogadhat el olyan intézkedéseket, amelyek szociális vagy gazdasági szempontból nem tarthatók fenn, vagy sérthetik az uniós jog alapvető érdekeit, mint amilyen az áruk és a személyek szabad mozgása, a vállalkozás szabadsága vagy a közhasznú szolgáltatásokhoz, például a háztartási fűtéshez való hozzáférés joga, még akkor sem, ha a határértékek előírt határidőn belüli elérését kizárólag ezek az intézkedések tennék lehetővé.

- 116 Az Olasz Köztársaság emlékeztet arra, hogy a nemzeti hatóságok jelentős mérlegelési mozgástérrel rendelkeznek az uniós jog által meghatározott célok megvalósítása érdekében meghozandó intézkedések megválasztása terén, mivel e nemzeti választás kizárólag akkor vitatható, ha azt a tényelemek mérlegelési hibája jellemzi, vagy ha nyilvánvalóan észszerűtlen, amennyiben egyértelmű, hogy e választás nem megfelelő e célok megvalósításához, vagy ha lehetséges lett volna ezen intézkedések más, olyan intézkedésekkel való felváltása, amelyek nincsenek hatással az uniós jogalkotó által biztosított alapvető szabadságokra.
- 117 Az Olasz Köztársaság a szubszidiaritás elvére hivatkozva előadja, hogy a nemzeti hatóságok feladata, hogy a hatáskörükbe tartozó területeken tanulmányozzák és elfogadják a szennyezőanyag-koncentráció korlátozására alkalmas intézkedéseket. A Bizottság tehát nem léphet e hatóságok helyébe, de nem is szorítkozhat arra, hogy általános jellegű kijelentést tegyen e nemzeti intézkedések elégtelen jellegével kapcsolatban annak bizonyítása nélkül, hogy ezen intézkedések technikai szempontból nyilvánvalóan nem megfelelőek.
- 118 Az Olasz Köztársaság azt állítja, hogy ennek keretében a Bizottság egyáltalán nem tulajdonított jelentőséget a határértékek elérését célzó, Olaszországban jelenleg is tartó folyamatnak, amely fenntartható és arányos intézkedéseket hajt végre, és e tagállam ebből arra következtet, hogy jóllehet a valamennyi közérdek és magánérdek közötti egyensúly elve folytán a levegőminőségi határértékek egyes zónákban csak a következő években tarthatók tiszteletben, e körülmény nem tekinthető sem a 2008/50 irányelv 23. cikke, sem 13. cikke megsértésének.
- 119 Ezzel összefüggésben az Olasz Köztársaság előadja, hogy a környezeti levegőben jelen lévő PM₁₀-koncentrációk csökkenésének alakulása kizárólag többéves kimutatások fényében vizsgálható, amelyek alapján beazonosítható a PM₁₀-koncentrációk 2008 és 2016 közötti egyértelmű csökkenést mutató tendenciája, és az ennek regisztrált alakulásában egyetlen évben – például 2015-ben, amely a kivételes időjárási viszonyok folytán eltért a normálistól – észlelt anomália alapján nem lehet a javuló tendencia megfordulására következtetni.
- 120 Az Olasz Köztársaság azt állítja e tekintetben, hogy a 2008/50 irányelv 23. cikke valójában nem ír előre meghatározott ütemtervet a határértékek azon zónákban történő eléréséhez, amelyekben e határértékeket túllépték. Ellenkezőleg: e cikket az uniós jog rendszertani értelmezése szerint az arányosság elvének, valamint a határértékek tiszteletben tartására irányuló folyamat „fenntarthatósága” elvének fényében kellene alkalmazni. Ha a „lehető legrövidebb” időtartamra vonatkozó követelmény előre meghatározott határidőkhöz kapcsolódna, amint azt a Bizottság véli, és ha a határértékeknek az e határidőn belül történő eléréséhez egyedül megfelelő intézkedések társadalmilag és gazdaságilag nem lennének fenntarthatóak vagy esetlegesen sértenék az uniós jog bizonyos alapvető értékeit, az állam megszegné az említett értékek közötti egyensúly biztosítására vonatkozó általános kötelezettségét. Következésképpen az a körülmény, hogy a levegőminőségi tervek egy viszonylag hosszú időszakban irányozzák elő a határértékek elérését, e szempontból nincs ellentmondásban azzal a követelménnyel, hogy e határértékek túllépésének időszaka „a lehető legrövidebb” legyen.
- 121 Közelebbről, ami az érintett zónákra és agglomerációkra vonatkozó tartományi levegőminőségi terveket illeti, az Olasz Köztársaság arra hivatkozik, hogy azon felül, amit a 2008 és 2016 között valamennyi érintett zónában megindított, levegőminőség-javítást célzó folyamat keretében elért jelentős eredmények mutatnak, ideértve a határértékek egyes zónákban való tiszteletben tartását, azok esetről esetre mutatják továbbá a tartományi minőségjavítási tervekben megállapított számos intézkedés hatékonyságát, az említett tervek formailag teljes jellegét, és a Bizottság azon kijelentésének alátámasztása céljából alkalmazott vélelmek megalapozatlan jellegét, hogy az abban említett intézkedések nem alkalmasak annak biztosítására, hogy a túllépés időszaka a lehető legrövidebb legyen.

- 122 A Bizottság válaszában vitatja az Olasz Köztársaság azon érvét, amely szerint a 2008/50 irányelv nem ír elő semmilyen „előre meghatározott ütemtervet” a levegőminőségi tervek elfogadásához, és amely szerint e tervek nem vonatkoznak „előre meghatározott határidőkre”, miáltal az illetékes hatóságok továbbra is szabadon választhatják meg az említett tervek elfogadásához általuk megfelelőnek vélt időpontot.
- 123 A Bizottság azt állítja, hogy az Olasz Köztársaság érvelése a 2008/50 irányelv 13. cikkében foglalt határértékek tiszteletben tartása ezen irányelv 23. cikkén alapuló, határozatlan ideig történő elhalasztásának engedélyezéséhez vezetne, amennyiben az érintett tagállam számára elegendő lenne olyan intézkedések elfogadása, amelyek, teljes mértékben saját mérlegelése alapján, megfelelőnek tűnnek a számára. Egy ilyen értelmezés megfosztaná hatékony érvényesülésétől mind az említett irányelv 13. cikkét, mind 23. cikkét.
- 124 Ezzel összefüggésben a Bizottság emlékeztet arra, hogy a tiszta levegő biztosításának szükségessége az emberi egészség védelméhez fűződő alapvető érdeket szolgálja, és az illetékes hatóságok mozgásterének e követelményhez kell igazodnia.
- 125 A Bizottság cáfolja az Olasz Köztársaság azon érvét is, amely szerint elengedhetetlen, hogy hosszú – öt évtől tíz évig terjedő – határidőket írjanak elő annak érdekében, hogy a különböző levegőminőségi tervekben megállapított intézkedések kifejthessék hatásaikat. A Bizottság emlékeztet arra, hogy mindenképpen az érintett tagállamra hárul, hogy vitassa azon valószínűsítő tényezőt, amelyet a határértékek tartós túllépése jelent, és hogy bizonyítsa többek között azt, hogy levegőminőségi tervei teljesítik az említett irányelv 23. cikkének (1) bekezdésében és XV. mellékletének A. szakaszában foglalt követelményeket.
- 126 Végül a Bizottság elutasítja az Olasz Köztársaság azon kritikáját, amely szerint a Bizottság nem vizsgálta esetről-esetre a szóban forgó levegőminőségi terveket, és a kötelezettségszegésre vonatkozó egyszerű vélemények előadására szorítkozott.
- 127 A Bizottság ugyanis, még az egyes tartományi levegőminőségi tervek részletekbe menő vizsgálatát követően is azt állítja, hogy a 2008/50 irányelv 23. cikkében előírt kötelezettséget nem teljesítették, és arra hivatkozik különösen, hogy az Olasz Köztársaság által meghozott intézkedések nagy része csak évekkel később fejt ki hatást, miáltal a határértékek nem érhetők el 2020 vagy 2025, sőt akár 2030 előtt.
- 128 Az Olasz Köztársaság viszonválaszában előadja, hogy a Bizottság nem szorítkozhat arra, hogy nagy általánosságban vitatja a tartományi tervezés keretében meghatározott határidők túlzott hosszát. Ezen intézménynek sokkal inkább azokra az okokra kellene rámutatnia, amelyek folytán a konkrét gazdasági és társadalmi helyzetben a helyi önkormányzatok által a levegőminőségi tervekben meghatározott intézkedések nyilvánvalóan észszerűtlenek. A Bizottság által a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének tiszteletben tartása vizsgálatának céljából alkalmazott kritériumok tehát nyilvánvalóan nem megfelelőek, és túlzott jelentőséget tulajdonítanak a levegőminőségi célok megvalósítására meghatározott határidői hosszának. Ezenfelül az Olasz Köztársaság pontosítja, hogy arra vonatkozó érve, hogy a 2008/50 irányelv nem tartalmaz „előre meghatározott ütemtervet”, nem a levegőminőségi tervek elfogadására, hanem az e tervekben foglalt célok megvalósítására vonatkozik.
- 129 Az Olasz Köztársaság hangsúlyozza továbbá, hogy semmilyen késedelem nem róható fel neki a levegőminőségi tervek elfogadása terén, és ismételten előadja, hogy az említett tartományi tervek mindegyike hatékony, tartós és arányos intézkedéseket állapít meg, amit a jelen keresettel érintett zónákban a PM₁₀-koncentrációk megállapítást nyert csökkenő tendenciája is tanúsít.

A Bíróság álláspontja

- 130 A 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdéséből az következik, hogy amennyiben a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépésére az alkalmazásukra előírt határidő lejártát követően kerül sor, az érintett tagállamnak bizonyos követelményeknek megfelelő levegőminőségi tervet kell kidolgoznia.
- 131 Így e tervnek megfelelő intézkedéseket kell megállapítani annak érdekében, hogy a túllépés időtartama a lehető legrövidebb legyen, és e terv magában foglalhat érzékeny népességcsoportok – köztük a gyermekek – védelmére irányuló további, egyedi intézkedéseket is. Ezenfelül, a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében, e tervnek magában kell foglalnia legalább az ezen irányelv XV. mellékletének A. szakaszában felsorolt információkat, és e terv tartalmazhat az ugyanezen irányelv 24. cikkének megfelelő intézkedéseket. E tervről a Bizottságot haladéktalanul, de legkésőbb két évvel azon év végét követően, amikor az első határérték-túllépést megállapították, tájékoztatni kell.
- 132 Amint az a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlatából következik, a 2008/50 irányelv 23. cikkének (1) bekezdése általános hatállyal rendelkezik, mivel időbeli korlátozás nélkül alkalmazandó a szennyező anyagok ezen irányelv által meghatározott határértékeinek akár az említett irányelv által, akár ezen irányelv 22. cikke alapján a Bizottság által annak alkalmazásához előírt határidő lejártát követő túllépése esetén (2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 104. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 114. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 133 Meg kell állapítani továbbá, hogy a 2008/50 irányelv 23. cikke közvetlen kapcsolatot állít fel egyrészt a PM₁₀-re vonatkozó, a 2008/50 irányelv XI. mellékletével összefüggésben értelmezett 13. cikke (1) bekezdésének rendelkezései által előírt határértékek túllépése, másrészt a levegőminőségi tervek kidolgozása között (lásd ebben az értelemben: 2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 83. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 115. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 134 E terveket csak a szennyezés veszélyének csökkentésére irányuló cél és a fennálló különböző köz- és magánérdekek közötti egyensúly alapján lehet kidolgozni (2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 106. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 116. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 135 Ennélfogva az a tény, hogy valamely tagállam túllépi a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket, önmagában nem elegendő annak megállapításához, hogy e tagállam nem teljesítette a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdéséből eredő kötelezettségeit (2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 107. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 117. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 136 Ugyanakkor a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdéséből az következik, hogy jóllehet a tagállamok bizonyos mérlegelési mozgásterrel rendelkeznek az elfogadandó intézkedések tekintetében, ezen intézkedéseknek mindenképpen lehetővé kell tenniük, hogy a határértékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen (2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 109. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 118. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

- 137 Ilyen körülmények között eseti vizsgálat útján meg kell győződni arról, hogy az érintett tagállam által kidolgozott levegőminőségi tervek összhangban állnak-e a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdésével (2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 108. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 119. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 138 A jelen ügyben előjáróban meg kell állapítani, hogy az Olasz Köztársaság a jelen keresettel érintett zónákban és agglomerációkban 2008 és 2017 között rendszeresen és tartósan megsértette a 2008/50 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit, amint az a Bizottság által emelt első kifogás vizsgálatából kitűnik.
- 139 Ezzel kapcsolatban emlékeztetni kell arra, hogy az arra vonatkozó kötelezettség, hogy a 2008/50 irányelv által előírt határértékek túllépése esetén olyan levegőminőségi terveket kell kidolgozni, amelyek megfelelő intézkedéseket foglalnak magukban annak érdekében, hogy a túllépés időtartama a lehető legrövidebb legyen, 2010. június 11. óta terheli a tagállamokat. Mivel ilyen túllépéseket már ezen időpontban, sőt azt megelőzően is megfigyeltek a jelen keresettel érintett zónák és agglomerációk szinte mindegyikében, de legalább az említett időponttól kezdődően a jelen, kötelezettségszegés megállapítására irányuló eljárás keretében benyújtott valamennyi tartományi levegőminőségi terv hatálya alá tartozó legalább egy zóna vagy agglomeráció tekintetében, az Olasz Köztársaságnak, amelynek a 2008/50 irányelv 33. cikke (1) bekezdésének megfelelően hatályba kellett volna léptetnie azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a 2008/50 irányelvnek megfeleljen, ezen irányelv 23. cikke (1) bekezdésének alkalmazásában a lehető leggyorsabban megfelelő intézkedéseket kellett volna elfogadnia és hatályba léptetnie.
- 140 Márpedig az ügyiratokból kitűnik először is, hogy Szicília tartomány levegőminőségi tervét 2018. július 18-án fogadták el, azaz az indokolással ellátott véleményben előírt 2017. június 28-i határidő lejártát követően, amint azt az Olasz Köztársaság is megerősíti ellenkérelmében, jóllehet a PM₁₀-re vonatkozó napi határérték túllépését egy, e tartományba tartozó zónában 2008-tól kezdődően észlelték. Ami azt a többi tartományt illeti, amelybe a jelen keresettel érintett zónák és agglomerációk tartoznak, az említett iratokból arra lehet következtetni, hogy az említett határidő lejártakor az Olasz Köztársaság már elfogadott néhány levegőminőségi tervet, valamint a levegőminőség javítását célzó különböző intézkedéseket.
- 141 Másodsor, ki kell emelni, hogy a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének harmadik albekezdése értelmében a kidolgozott levegőminőségi terveknek tartalmazniuk kell legalább az ezen irányelv XV. cikkének A. szakaszában felsorolt információkat. Márpedig az ügyiratokban foglalt adatokból kitűnik, hogy Umbria, Lazio, Campania vagy Puglia tartományi tervei nem jelölik meg a levegőminőségi célok megvalósításának határidejét. Ezentúl, ami az Olasz Köztársaság által felidézett számos intézkedést illeti, ezen adatok nem mindig teszik lehetővé annak a megállapítását, hogy azok a jelen keresettel érintett zónákra és agglomerációkra vonatkoznak-e, valamint hogy milyen ütemtervet tartalmaznak, és milyen hatással vannak a levegőminőség tervezett javulására.
- 142 Harmadszor, ami azon tartományi terveket illeti, amelyek megjelöltek határidőket a levegőminőségi célok megvalósításhoz, e tervek a megvalósításhoz olyan időszakot irányoznak elő, amely több évig, sőt néha két évtizedig eltarthat a PM₁₀-re vonatkozó határértékek hatályosulását követően. Emilia-Romagna és Toszkána tartomány tekintetében ugyanis a levegőminőségi célok megvalósításának határidejét 2020-ra, Veneto és Lombardia tartomány tekintetében 2025-re, Piemont tartomány tekintetében 2030-ra becsülték.
- 143 Negyedszer, a jelen kötelezettségszegés megállapítására irányuló eljárás keretében benyújtott tartományi levegőminőségi tervek tartalmának vizsgálatából, amelyek egyértelműen tanúsítják, hogy az Olasz Köztársaságban jelenleg is tart a határértékek elérését célzó folyamat, kitűnik, hogy az azokban

megállapított intézkedéseket, főként amelyek kifejezetten a szennyezés főbb tényezőit illetően szándékoznak strukturális változásokat megvalósítani azokban a zónákban és agglomerációkban, amelyekben az említett határtértékek túllépésére 2008 óta sor kerül, nagy többségükben kizárólag az említett tervek közelmúltbéli naprakésszé tétele során, tehát csak kevéssel az indokolással ellátott véleményre adott válasz nyújtása határidejének lejártá előtt, sőt akár e határidő lejártát követően állapították meg, vagy azok még mindig elfogadás, illetve tervezés alatt állnak. Tehát túl azon, hogy ezen intézkedéseket legalább hat évvel azt követően fogadták el, hogy az említett túllépéseknek a lehető legrövidebb időn belüli megszüntetését lehetővé tevő intézkedések előírására vonatkozó kötelezettség létrejött, azok ráadásul a megvalósításhoz gyakran különösen hosszú időtartamról rendelkeznek.

- 144 Ötödször, amennyiben az Olasz Köztársaság a tartományi tervekben megállapított intézkedések megfelelő jellegének alátámasztásául a levegő minőségének Olaszország egész területén különösen az utóbbi években megfigyelt egyértelműen javuló tendenciájára hivatkozik, és rámutat, hogy e tendencia beazonosításához a 2017-es adatok vehetők számításba, előjáróban meg kell jegyezni, hogy az e tagállam által érvelése alátámasztásául előterjesztett számos bizonyíték nem a jelen keresettel érintett zónákra és agglomerációkra vonatkozik.
- 145 Márpedig, ami ezen utóbbiakat illeti, noha hosszú távon megfigyelhető e zónák és agglomerációk némelyikében a regisztrált túllépések szintjének egy bizonyos csökkenése, a jelen ítélet 74. cikkében foglaltak nyomán mindenekelőtt emlékeztetni kell arra, hogy 2017-ben a jelen keresettel érintett 27 zónából és agglomerációból mindössze kettőben tartották tiszteletben az évente legfeljebb 35 alkalommal túlléphető, PM₁₀-re vonatkozó napi határtértéket. Továbbá ezen adatok 2017-ben az érintett zónák és agglomerációk túlnyomó részében az említett határérték túllépései számának növekedését mutatják 2016-hoz viszonyítva, amely évben a túllépések említett számának tiszteletben tartása egyáltalán nem volt megfigyelhető. Ezenkívül, ami a PM₁₀-re vonatkozó napi határértékek túllépéseinek abszolút számát illeti, e szám több érintett zónában és agglomerációban is közel olyan magas 2017-ben, mint 2010-ben, és egyes zónákban az engedélyezett túllépések kétszeresét, sőt akár háromszorosát is elérheti. Ráadásul a PM₁₀-re vonatkozó éves határértéket mint olya, illetően ugyanezen adatokból kitűnik, hogy Piemont és Lombardia tartományok érintett zónáinak szinte mindegyikében emelkedett a PM₁₀-koncentráció, és 2017-ben csak Lazio és Veneto tartományok érintett zónáiban, valamint Lombardia tartomány egy zónájában nem lépték többé túl ezen értéket.
- 146 A jelen ítélet 138–145. pontjában foglalt tényezőkre tekintettel meg kell jegyezni, hogy az Olasz Köztársaság nyilvánvalóan nem fogadott el kellő időben megfelelő intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépésének időtartama az érintett zónákban és agglomerációkban a lehető legrövidebb legyen. Így a PM₁₀-re vonatkozó napi és éves határértékek túllépése legalább nyolc egymást követő év során rendszeresen és tartósan fennállt az említett zónákban az e tagállamot terhelő, arra vonatkozó kötelezettség ellenére, hogy megtegyen minden megfelelő és hatékony intézkedést az azon követelménynek való megfelelés érdekében, hogy a túllépés időtartama a lehető legrövidebb legyen.
- 147 Márpedig egy ilyen helyzet önmagában azt bizonyítja, anélkül hogy az Olasz Köztársaság által kidolgozott levegőminőségi tervek részletekbe menő vizsgálatára lenne szükség, hogy a jelen esetben e tagállam nem léptetett hatályba megfelelő és hatékony intézkedéseket annak érdekében, hogy a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépésének időtartama a „lehető legrövidebb” legyen a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdése értelmében (lásd ebben az értelemben: 2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 117. pont; 2020. április 30-i Bizottság kontra Románia [A PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-638/18, nem tették közzé, EU:C:2020:334, 123. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).
- 148 Az Olasz Köztársaság által előadott azon érveléssel kapcsolatban, amely szerint ahhoz, hogy az egyes levegőminőségi tervekben megállapított intézkedések kifejthessék hatásaikat, elengedhetetlen, hogy hosszú határidő álljon az érintett tagállam rendelkezésére és a 2008/50 irányelv nem rendelkezik e

tekintetben előre meghatározott ütemtervről, meg kell állapítani, hogy e megfontolás semmiképpen nem igazolhat különösen hosszú határidőt a határértékek olyan túllépésének megszüntetésére, mint amilyenek a jelen ügy tárgyát képezik, mivel e határidőt mindenképpen a 2008/50 irányelvben az ugyanezen irányelvből eredő kötelezettségek teljesítéséhez előírt időreferenciák – vagy, mint a jelen esetben, a 2012. december 19-i Bizottság kontra Olaszország ítéletben, C-68/11, EU:C:2012:815 foglaltak – figyelembevételével, amely tehát 2008. január 1. a PM₁₀-re vonatkozó határértékek tekintetében és 2010. június 11. a levegőminőségi tervek elfogadása tekintetében, valamint az emberi egészség és a környezet védelmére irányuló, ezen irányelv által követett célok jelentőségének figyelembevételével kell mérlegelni.

- 149 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdése második albekezdésének magából a szövegéből következik, hogy a levegőminőségi tervben említett intézkedések megfelelő jellegét az alapján kell értékelni, hogy ezen intézkedések mennyire alkalmasak annak biztosítására, hogy a túllépés időtartama „a lehető legrövidebb” legyen, mivel ez a követelmény szigorúbb, mint korábban a 96/62 irányelv hatálya alatt alkalmazott követelmény, amelynek értelmében a tagállamoknak csupán „észszerű határidőn belül” kellett elfogadniuk olyan intézkedéseket, amelyek a levegő minőségét a PM₁₀-re vonatkozó határértékekkel összhangba hozzák (lásd ebben az értelemben: 2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 88–90. pont).
- 150 A 2008/50 irányelv 23. cikke tehát ennek jegyében írja elő, hogy amennyiben megállapítást nyert a PM₁₀-re vonatkozó határértékek túllépése, e helyzetnek az érintett tagállamot a lehető leghamarabb nem csak arra kell vezetnie, hogy egy levegőminőségi tervben megfelelő intézkedéseket fogadjon el, hanem arra is, hogy azokat végre is hajtsa, tehát azt a mozgásteret, amellyel e tagállam e határértékek túllépése esetén rendelkezik, e követelmény ebben az összefüggésben korlátozza.
- 151 Egyébiránt, ami az Olasz Köztársaság azon érvét illeti, amely szerint az általa előírt határidők teljes egészében igazodnak a környezeti levegőben jelen lévő PM₁₀-re vonatkozó alkalmazandó határértékek túllépéseinek megszüntetéséhez szükséges strukturális átalakítások mértékéhez, és amely kiemeli különösen a megvalósítandó beruházások társadalmi-gazdasági és költségvetési hatásaihoz és a helyi hagyományokhoz kapcsolódó nehézségeket, emlékeztetni kell arra, hogy e tagállamnak bizonyítania kell, hogy a PM₁₀-re vonatkozó határidők túllépéseinek megszüntetése tekintetében általa hivatkozott nehézségek olyan jellegűek, hogy kizárták rövidebb határidők előírásának lehetőségét (lásd ebben az értelemben: 2018. február 22-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet, C-336/16, EU:C:2018:94, 101. pont).
- 152 Márpedig a Bíróság – a jelen ügyben az Olasz Köztársaság által hivatkozott érvekhez teljességgel hasonló érvekre válaszul – már megállapította, hogy önmagukban a megvalósítandó nagymértékű beruházások társadalmi-gazdasági és költségvetési hatásaihoz kapcsolódó strukturális nehézségek nem kivételes jellegűek, és nem zárják ki rövidebb határidők előírásának lehetőségét (lásd ebben az értelemben: 2019. október 24-i Bizottság kontra Franciaország [A nitrogén-dioxidra vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-636/18, EU:C:2019:900, 85. pont; és, analógia útján: a 2018. február 22-i Bizottság kontra Lengyelország ítélet, C-336/16, EU:C:2018:94, 101. pont). Nem lehet ez másként a helyi hagyományokat illetően sem.
- 153 Ebben az összefüggésben és a fentiek fényében el kell utasítani az Olasz Köztársaságnak az arányosság, a szubszidiaritás, valamint a köz- és magánérdekek egyensúlyának elvére alapított érvelését is, amely elvek, álláspontja szerint, lehetővé teszik a 2008/50 irányelvben előírt határértékek tiszteletben tartása – akár igen hosszú időre történő – elhalasztásának engedélyezését. A Bíróság már kifejtette, hogy ezen irányelv 23. cikkének (1) bekezdésével összhangban a levegőminőségi terveket a szennyezés veszélyének csökkentésére irányuló cél és a fennálló különböző köz- és magánérdekek közötti egyensúly elve alapján kell kidolgozni (lásd ebben az értelemben: 2017. április 5-i Bizottság kontra Bulgária ítélet, C-488/15, EU:C:2017:267, 106. pont; 2019. október 24-i Bizottság kontra Franciaország [A nitrogén-dioxidra vonatkozó határértékek túllépése] ítélet, C-636/18, EU:C:2019:900, 79. pont).

- 154 Noha az említett 23. cikk (1) bekezdése nem követelheti meg tehát, hogy a 2008/50 irányelv által előírt határértékek túllépése esetén a tagállam által ezen egyensúly alkalmazásában elfogadott intézkedések biztosítsák e határértékek azonnali tiszteletben tartását, hogy így azokat megfelelőnek lehessen tekinteni, attól még az említett elv fényében értelmezett e 23. cikk (1) bekezdése minősülhet az ezen, az emberi egészség védelmét célzó értékek tiszteletben tartása érdekében előírt határidők általános, adott esetben határozatlan ideig történő meghosszabbítása egy további esetének, lévén az említett irányelv 22. cikke, amint az a jelen ítélet 81. pontjában megállapítást nyert, az egyetlen olyan rendelkezés, amely előírja az említett határidő meghosszabbításának lehetőségét.
- 155 A fentiek összességének fényében meg kell állapítani, hogy az Olasz Köztársaság által előadott érvek önmagukban nem igazolhatnak ilyen hosszú határidőket a határértékek megállapított túllépéseinek megszüntetése vonatkozásában, tekintettel az annak biztosítására vonatkozó követelményre, hogy a túllépés időtartama a lehető legrövidebb legyen.
- 156 Végül az Olasz Köztársaság azon állítása tekintetében, amely szerint a Bizottság által hivatkozott kifogások túl általánosak és híján vannak a különböző levegőminőségi tervek eseti vizsgálatának, miáltal ezen intézmény a kötelezettségszegésre vonatkozó egyszerű vélelmeket adott elő, elegendő azt megállapítani, hogy a Bíróság elé benyújtott ügyiratokból kitűnik, hogy a Bizottság a szóban forgó levegőminőségi tervek 2008/50 irányelvvel való összeegyeztethetlenségét a jelen ítélet 138–145. pontjában említett különböző tényezőket figyelembe véve állapította meg.
- 157 Következésképpen a Bizottság által hivatkozott második kifogásnak helyt kell adni.
- 158 A fenti megfontolások egészére tekintettel meg kell állapítani, hogy az Olasz Köztársaság,
- mivel rendszeresen és tartósan túllépte a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket, és azokat továbbra is túllépi,
 - a napi határértékeket illetően 2008-tól 2017-ig bezárólag a következő zónákban: IT1212 (Sacco-völgy); IT1507 (korábbi IT1501 zóna, szanálási övezet – Nápoly és Caserta); IT0892 (Emilia-Romagna, Pianura Ovest [nyugati síkság]); IT0893 (Emilia-Romagna, Pianura Est [keleti síkság]); IT0306 (Milánó agglomeráció); IT0307 (Bergamo agglomeráció); IT0308 (Brescia agglomeráció); IT0309 (Lombardia, A magas beépítettségű sík terület); IT0310 (Lombardia, B magas beépítettségű sík terület); IT0312 (Lombardia, D völgy); IT0119 (Piemont sík terület); IT0120 (Piemont hegyvidék);
 - 2008-tól 2016-ig bezárólag az IT1215 zónában (Róma agglomeráció);
 - 2009-től a 2017-ig bezárólag a következő zónákban: IT0508 és IT0509 (korábbi IT0501 zóna, Velence-Treviso agglomeráció); IT0510 (korábbi IT0502 zóna, Padova agglomeráció); IT0511 (korábbi IT0503 zóna, Vicenza agglomeráció); IT0512 (korábbi IT0504 zóna, Verona agglomeráció); IT0513 és IT0514 (korábbi IT0505; A1 zóna – Veneto tartomány);
 - 2008-tól 2013-ig, majd újból 2015-től 2017-ig az IT0907 zónában (Prato-Pistoia zóna);
 - 2008-tól 2012-ig, majd újból 2014-től 2017-ig az IT0909 (Valdarno Pisano és Piana Lucchese) és az IT0118 (Torino agglomeráció) zónában;
 - 2008-tól 2009-ig, majd újból 2011-től 2017-ig az IT1008 Conca Ternana [Terni medence]) és az IT1508 (korábbi IT1504 zóna, beneventói parti hegyi övezet) zónában;
 - 2008-ban és 2011-től 2017-ig az IT1613 zónában (Puglia – ipari zóna), valamint 2008-tól 2012-ig, 2014-ben és 2016-ban az IT1911 zónában (Palermo agglomeráció); valamint

- az éves határértékeket illetően az alábbi zónákban: IT1212 (Sacco-völgy) 2008-tól 2016-ig bezárólag; IT0508 és IT0509 (korábbi IT0501 zóna, Velence-Treviso agglomeráció) 2009-ben, 2011-ben és 2015-ben; IT0511 (korábbi IT0503 zóna, Vicenza agglomeráció), 2011-ben, 2012-ben és 2015-ben; IT0306 (Milánó agglomeráció), 2008-tól 2013-ig és 2015-ben; IT0308 (Brescia agglomeráció), IT0309 (Lombardia, A magas beépítettségű sík terület) és IT0310 (Lombardia, B magas beépítettségű sík terület), 2008-tól 2013-ig, 2015-ben és 2017-ben; IT0118 (Torino agglomeráció) 2008-tól 2012-ig, 2015-ben és 2017-ben;

nem teljesítette a 2008/50 irányelv 13. cikke (1) bekezdésének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit; és

és

- az Olasz Köztársaság, mivel 2010. június 11-től kezdődően nem fogadta el a megfelelő intézkedéseket annak biztosításához, hogy a PM₁₀-re vonatkozó határértékeket e zónák mindegyikében tiszteletben tartásuk, nem teljesítette a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének önmagában, illetve ezen irányelv XV. mellékletének A. szakaszával összefüggésben értelmezett rendelkezéséből eredő kötelezettségeit, különösen az említett irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdése szerinti, annak biztosítására irányuló kötelezettséget, hogy a levegőminőségi tervek megfelelő intézkedéseket állapítsanak meg annak érdekében, hogy határértékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen.

A költségekről

- ¹⁵⁹ Az eljárási szabályzat 138. cikkének (1) bekezdése alapján a Bíróság a pervesztes felet kötelezi a költségek viselésére, ha a pernyertes fél ezt kérte. Az Olasz Köztársaságot, mivel az általa felhozott jogalapok többsége tekintetében pervesztes lett, a Bizottság kérelmének megfelelően kötelezni kell a költségek viselésére.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nagytanács) a következőképpen határozott:

- 1) Az Olasz Köztársaság, mivel rendszeresen és tartósan túllépte a PM₁₀ szálló por koncentrációi tekintetében alkalmazandó határértékeket, és azokat továbbra is túllépi,

– a napi határértékeket illetően

- 2008-tól 2017-ig bezárólag a következő zónákban: IT1212 (Sacco-völgy); IT1507 (korábbi IT1501 zóna, szanálási övezet – Nápoly és Caserta); IT0892 (Emilia-Romagna, Pianura Ovest [nyugati síkság]); IT0893 (Emilia-Romagna, Pianura Est [keleti síkság]); IT0306 (Milánó agglomeráció); IT0307 (Bergamo agglomeráció); IT0308 (Brescia agglomeráció); IT0309 (Lombardia, A magas beépítettségű sík terület); IT0310 (Lombardia, B magas beépítettségű sík terület); IT0312 (Lombardia, D völgy); IT0119 (Piemont sík terület); IT0120 (Piemont hegyvidék);
- 2008-tól 2016-ig bezárólag az IT1215 zónában (Róma agglomeráció);

2009-től a 2017-ig bezárólag a következő zónákban: IT0508 és IT0509 (korábbi IT0501 zóna, Velence-Treviso agglomeráció); IT0510 (korábbi IT0502 zóna, Padova agglomeráció); IT0511 (korábbi IT0503 zóna, Vicenza agglomeráció); IT0512 (korábbi IT0504 zóna, Verona agglomeráció); IT0513 és IT0514 (korábbi IT0505; A1 zóna – Veneto tartomány);

- 2008-tól 2013-ig, majd újból 2015-től 2017-ig az IT0907 zónában (Prato-Pistoia zóna);

- 2008-tól 2012-ig, majd újból 2014-től 2017-ig az IT0909 (Valdarno Pisano és Piana Lucchese) és az IT0118 (Torino agglomeráció) zónában;
- 2008-tól 2009-ig és 2011-től 2017-ig az IT1008 Conca Ternana [Terni medence]) és az IT1508 (korábbi IT1504 zóna, beneventói parti hegyi övezet) zónában;
- 2008-ban és 2011-től 2017-ig az IT1613 zónában (Puglia – ipari zóna), valamint 2008-tól 2012-ig, 2014-ben és 2016-ban az IT1911 zónában (Palermo agglomeráció); valamint
- az éves határértékeket illetően az alábbi zónákban: IT1212 (Sacco-völgy) 2008-tól 2016-ig bezárólag; IT0508 és IT0509 (korábbi IT0501 zóna, Velenca-Treviso agglomeráció) 2009-ben, 2011-ben és 2015-ben; IT0511 (korábbi IT0503 zóna, Vicenza agglomeráció), 2011-ben, 2012-ben és 2015-ben; IT0306 (Milánó agglomeráció), 2008-tól 2013-ig és 2015-ben; IT0308 (Brescia agglomeráció), IT0309 (Lombardia, A magas beépítettségű sík terület) és IT0310 (Lombardia, B magas beépítettségű sík terület), 2008-tól 2013-ig, 2015-ben és 2017-ben; IT0118 (Torino agglomeráció) 2008-tól 2012-ig, 2015-ben és 2017-ben;

nem teljesítette a környezeti levegő minőségéről és a Tisztább levegőt Európának elnevezésű programról szóló, 2008. május 21-i 2008/50/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 13. cikkének és XI. mellékletének egymással összefüggésben értelmezett rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit;

és

az Olasz Köztársaság, mivel 2010. június 11-től kezdődően nem fogadta el a megfelelő intézkedéseket annak biztosításához, hogy a PM₁₀ szálló por koncentrációi tekintetében alkalmazandó határértékeket e zónák mindegyikében tiszteletben tartásuk, nem teljesítette a 2008/50 irányelv 23. cikke (1) bekezdésének önmagában, illetve ezen irányelv XV. mellékletének A. szakaszával összefüggésben értelmezett rendelkezéséből eredő kötelezettségeit, különösen az említett irányelv 23. cikke (1) bekezdésének második albekezdése szerinti, annak biztosítására irányuló kötelezettséget, hogy a levegőminőségi tervek megfelelő intézkedéseket állapítsanak meg annak érdekében, hogy határértékek túllépésének időtartama a lehető legrövidebb legyen.

2) A Bíróság az Olasz Köztársaságot kötelezi a költségek viselésére.

Aláírások